

Møte tirsdag den 30. mai kl. 10

President: C a r l I . H a g e n

D a g s o r d e n (nr. 78):

1. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Tord Lien, Ketil Solvik-Olsen, Robert Eriksson og Per Roar Bredvold om å inkludere enkelte av grenseflokkene i bestandsmålet for ulv (Innst. S. nr. 167 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:22 (2005-2006))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg om å gjennomgå alle særnorske miljøkrav som kan medføre konkurranseulempen for norsk industri (Innst. S. nr. 150 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:42 (2005-2006))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Tord Lien, Ketil Solvik-Olsen, Torbjørn Andersen, Bård Hoksrud, Anders Anundsen, Jan Arild Ellingsen, Per Roar Bredvold, Jan-Henrik Fredriksen og Ulf Erik Knudsen om utvidet deltakelse i forsøket med ny forvaltningsordning for motorferdsel i utmark (Innst. S. nr. 148 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:57 (2005-2006))
4. Referat

Presidenten: Representanten Sonja Irene Sjøli vil fremsette et privat forslag.

Sonja Irene Sjøli (H) [10:02:40]: På vegne av representantene Inge Lønning, Trond Helleland og meg selv vil jeg fremme et forslag om å gi legevaktbiler tillatelse til å kjøre i kollektivfelt.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Tord Lien, Ketil Solvik-Olsen, Robert Eriksson og Per Roar Bredvold om å inkludere enkelte av grenseflokkene i bestandsmålet for ulv (Innst. S. nr. 167 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:22 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter statsrådets innlegg innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter

– Det anses vedtatt.

Heidi Sørensen (SV) [10:04:25] (ordfører for saken): Den saken vi i dag behandler, omhandler et av de dyrene i norsk natur som er mest truet av utrydding. Det handler om ulv. I dag har vi to ynglende flokker av ulv i Norge. Målsettingen er at vi skal klare å komme opp på tre ynglende flokker.

Fremskrittspartiet har lagt fram et Dokument nr. 8-forslag som innebærer at også enkelte av grenseflokkene skal inkluderes i bestandsmålet for ulv. Flertallet i komiteen, alle utenom Fremskrittspartiet, legger til grunn forliket i Stortinget om rovdyrpolitikk i 2004. Det er altså bare to år siden Stortinget hadde en bred gjennomgang av rovdyrpolitikken.

Med utgangspunkt i de bestandsmål som ble fastsatt av Stortinget i 2004, skal Norge bidra til levedyktige bestander av ulv, bjørn, jerv, gaupe og kongeørn, og det skal arbeides aktivt med konfliktdempende tiltak. Bestandstall skal kunne vurderes ut fra effekten på beiting, beitedyr og livskvaliteten for folk i områder som har mye rovdyr.

Det er et bredt flertall som går inn for å avvise forslaget fra Fremskrittspartiet. Jeg vil likevel kommentere noen av de andre punktene som er omtalt i denne saken, spesielt knyttet til merknadene som er lagt inn på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti.

La meg først ta merknaden fra Høyre og Kristelig Folkeparti hvor man antar at grenseflokkene har økt kraftig de senere årene. Det medfører ikke riktighet. Da rovdyrforliket ble inngått for to år siden, var det tre grenseflokker av ulv. I dag er det to. Det er altså ikke riktig det som blir lagt til grunn, at forutsetningene er endret. Høyre og Kristelig Folkeparti skriver at grenseflokkene i dag er utenfor nasjonal forvaltning. Det er selvsagt ikke riktig. Det ble gjort en konkretisering av regjeringen Bondevik II i mars 2005 som det brede flertall sluttet seg til, som innebærer at vedtak om felling som berører familiegupper eller revirmarkerende par av ulv der deler av reviret ligger i Sverige, skal fattes etter kontakt med svenske myndigheter. I denne saken er det grunn til å understreke at norsk villtlov gjelder på den norske siden av grensen. Det innebærer at grensegrupper også framover skal forvaltes av norske myndigheter dersom det oppstår skader eller fare for skader på norsk side av grensen. Siden det her er snakk om problemstillinger som berører naboland, skal forvaltningen av grenseflokkene skje etter forskrift lagt til sentrale myndigheter og ikke til rovviltnevdene.

Det er i merknaden fra Høyre og Kristelig Folkeparti også lagt til grunn at stortingsforliket for to år siden utvidet levearealet for ulv i Norge. Det er ikke riktig, og jeg er overrasket over at man kan skrive det. Forslaget fra Bondevik II-regjeringen var et forvaltningsområdet for ulv på 17 706 km². Det endelige forvaltningsområdet etter forliket i Stortinget var på 16 616 km². Det ble altså redusert med 90 km² og er mindre enn det Bondevik II la opp til i utgangspunktet. Også her er jeg overrasket over at Høyre

og Kristelig Folkeparti bryter med det som den gang utgjorde rovdyrforliket.

Når det gjelder det som er sakens kjerne i Fremskrittspartiets forslag, å inkludere enkelte grenseulvflokker inn i bestandsmålet, er man i rovdyrforliket helt tydelig på at man ikke vil det. Bondevik II var også i sin presisering i forskrift av 18. mars 2005 og senere i behandlingen i Stortinget av et Dokument nr. 8-forslag våren 2005 helt tydelig på at sånn skal det ikke være. På den bakgrunn er det et bredt flertall som avviser forslaget fra Fremskrittspartiet.

Jeg anbefaler komiteens innstilling.

Torny Pedersen (A) [10:09:53]: Norge har et ansvar for å forvalte naturen, og her er bevaringen av artsmangfoldet en stor utfordring. Vi har Bern-konvensjonen å forholde oss til, og derfor er det ikke spørsmål om vi skal ha rovdyr i norsk natur, men om hvordan vi skal forvalte det, og hvordan forvaltningen skal finne sted.

Den siste rovdymeldingen ble behandlet i Stortinget våren 2004. Det var et bredt forlik mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti. Dette forliket har den rød-grønne regjeringen forholdt seg til gjennom Soria Moria-erklæringen og vil følge opp på alle nivå.

Norge skal ha levedyktige bestander av ulv, bjørn, gaupe, jerv og kongeørn, og det skal arbeides aktivt med konfliktdependente tiltak. Det siste er spesielt viktig, for noen lokalsamfunn opplever frykt, og frykt for rovdyr skal vi ta på alvor. Jeg tror ikke vi kan unngå konflikter helt, det har vel ingen land med rovdyrbestander greid, men vi kan dempe konfliktene og bedre livskvaliteten for folk.

Dokument nr. 8-forslaget fra Fremskrittspartiet er begrenset til å omhandle grenseulv. Dersom grenseulven er halvparten av tiden på norsk side, mener Fremskrittspartiet at den skal telles med i bestandsmålet på tre årlige ynglinger. Om dette sier forliket i Innst. S. nr. 174 for 2003-2004 at grensegruppene «må forvaltes i samarbeid med Sverige, og kan ikke legges inn i et norsk mål». Dette kan ikke forstås på annen måte enn at grenseflokkene av ulv ikke skal telles med i bestandsregistreringen av ulv i Norge.

Da forliket ble inngått, var det tre ynglinger i grenseområdet. I dag er det to. Dette kommer fram av opplysningene i svarbrev fra statsråden, som viser til undersøkelser gjort av Høgskolen i Hedmark.

Det er forunderlig at både Høyre og Kristelig Folkeparti, sett fra min side, allerede nå går ut av forliket fra 2004. At bestanden av ulv i Sverige har økt, kan ikke benektes, men ikke mer enn det som var forventet da forliket ble inngått og saken vedtatt. Det er egentlig bare påstander når Høyre og Kristelig Folkeparti mener at et økende antall i Sverige vil gi større flokker på grensen. Så har ikke skjedd, ut fra det Høgskolen i Hedmark sier – med dagens to ynglinger.

Jeg mener at merknader som er grunnlagt på antagelser og påstander, egentlig ikke burde bli gjenstand for noen debatt, det skaper i alle fall konflikter.

Det å sette fram forslag om at Regjeringen må komme tilbake til Stortinget med forslag om tiltak dersom grensebestanden blir større enn da rovdymeldingen ble vedtatt i 2004, sier alt om bruddet Høyre og Kristelig Folkeparti nå har gjort med forliket. Dette er en ny politikk. De henviser til at situasjonen er annerledes enn ved det inngåtte forlik. Det er den altså ikke. Nå vet ingen hvilken rovdyrpolitikk disse to partiene har. Men Venstre står ved det vedtatte forliket.

Senterpartiet var ikke med i forliket i 2004, men vil allikevel følge dagens praksis i rovdyrpolitikken. De rød-grønne står samlet bak Soria Moria-erklæringen, og den er gjeldende rovdyrpolitikk i dag. Jeg forventer at Regjeringen følger utviklingen i grenseflokkene av ulv nøye, noe som er spesielt viktig dersom grensebestanden øker vesentlig.

Flertallet har sagt at man skal ta hensyn til at det samlede trykket av rovdyr ikke skal øke i de regioner der det er mye fra før, antallet bør heller ned.

Rovdyrpolitikken er ikke problemfri, det skal vi ikke skjule, men jeg tar som en selvfølge at når rovviltne mndene får ferdig forvaltningsplanene for de ulike regionene, som det i revidert nasjonalbudsjett er bevilget penger til, og får den fulle oversikten, vil 2006 være et unntaksår med hensyn til at enkelte bønder får beiteforbud på utmark.

Tord Lien (FrP) [10:15:20]: Først vil jeg si at jeg nekter å tro at Stortingets flertall ved inngåelsen av rovdyrforliket i 2004 kan ha sett for seg den spesielle situasjonen som nå har oppstått. Vedtaket den gangen innebar en ulvesone hvis utbredelse strekker seg over store deler av Østfold og Akershus – og paradoksalt nok også Nordmarka i Oslo. I tillegg til disse områdene består ulvesonen av en stripe øst i Hedmark. Inne i denne sonen mente flertallet at det skulle være minst tre ynglende ulveflokker før man skulle tillate at de lokale rovviltne mndene skulle få overta forvaltningen og bestandsreguleringen av ulv.

Denne vinteren har det ynglet fire flokker innenfor denne sonen. Alle disse fire flokkene har det til felles at de har størstedelen av sitt revir og tilbringer mest tid i Norge. Men ettersom to av de ynglende flokkene er innoom Sverige nå og da, regnes de ikke med i bestandsmålet. Dette fører til at det oppholder seg 41 ulver i Norge. Så kan man jo synes det er lite eller mye, men når 31 av disse oppholder seg i noen få kommuner i Hedmark, ja, da er det et problem, et problem som etter min oppfatning ikke kunne ha vært intensjonen i rovviltforliket fra 2004. Resultatet av den politikken flertallet ønsker å føre, er bl.a. at fordi så mange jakthunder er tapt til ulv i Østfold, er harejakt med hund en utdøende jaktform i fylket.

Mer alvorlig er imidlertid det som framkom i Nationen fredag 26. mai: Sauebonde Kåre Kleiva og to av hans kollegaer i Elverum har mottatt varsel om beitenekt. Det er nettopp beitenekt og/eller massive tap til rovdyr som er den alvorligste konsekvensen av denne politikken flertallet ønsker å føre. Det kommer man ikke forbi. Det handler om å frata folk retten til å utøve et yrke som har vært utøvd i århundrer.

Det er altså flere ulver i Norge som ikke er en del av det norske bestandsmålet, enn de som er en del av bestandsmålet. En overveldende del av denne norske og norsk-svenske ulvestammen har etablert seg i et lite område rundt Elverum. Så skulle jeg ønske at jeg kunne si at det blir i hvert fall ikke verre. Men det blir det. All den tid vår norske ulvesone ligger langs svenskegrensa og svenskenes ulvestamme stadig vokser, mot 300 individer, vil denne problematikken bare øke. Det må vi forholde oss til med det vedtaket som blir gjort i dag.

Jeg viser til debatten i media som i noen grad har vist at enkelte partier har gitt uttrykk for at de er bundet av Soria Moria-erklæringen, og at det er årsaken til at de i dag ikke vil stemme for forslaget. Da vil jeg vise til nettopp Soria Moria-erklæringen, der det står:

«Bestandstall skal kunne vurderes utifra (...) livskvaliteten for folk i rovdyrutsatte områder.»

Hvem er best i stand til å vurdere hvilke forhold som truer livskvaliteten til folk i Hedmark og i Østfold? Jeg vil mene at det er østfoldingene og hedmarkingene. Flertallet mener at det er Miljøverndepartementet og Direktoratet for naturforvaltning som er best egnet til å ta slike avgjørelser. Jeg vil mene at store deler av befolkningen i de hardest rammede områdene i Hedmark opplever livskvaliteten sin som svekket ved ulvens nærvær. Oppmerksomheten i media om denne debatten kan tyde på det. Så dersom Regjeringen mener noe som helst med sine formuleringer om rovdyr og retten til lokal forvaltning osv., må de komme på banen – og det snarest – i denne saken.

Helt avslutningsvis vil jeg peke på at det er noe underlig med hele denne debatten. Jeg vil sitere fra et brev som skal ha blitt sendt til representanten Magnhild Meltveit Kleppa fra Senterpartiets ordførere og varaordførere i Hedmark:

«Hvor ellers finner vi en forvaltning som ikke teller med individer som bor i grenseområder?»

Ja, hvor gjør vi det? Hvor ellers finner vi statsløse rovdyr? Jeg skjønner oppriktig talt ikke hvorfor det er fornøytig å forvalte en bestand ut fra en idé om at én ulv er norsk, en annen ulv er svensk, mens atter andre er norsk-svenske. Men det håper jeg representantene fra flertallsregjeringen har tenkt å gi meg svar på i løpet av debatten.

Det er én ting jeg er helt sikker på, og det er at den sauen som blir spist i Hedmark, er norsk som bare juling – uavhengig av hvilken statsidentitet vi tildeler ulven.

Med dette skal jeg avslutte med å sette fram forslaget fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Tord Lien har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ivar Kristiansen (H) [10:20:03]: Jeg er ganske overrasket over debatten så langt, når regjeringspartiene så totalt velger å avvise at det har skjedd en utvikling i løpet av disse to årene siden forliket ble inngått og frem til i dag. Man velger på mange måter å stikke hodet i sanden og heller fremme påstander om at Høyre og Kristelig Folkeparti har forlatt det forliket man selv var med på. Det er

selvfølgelig ikke riktig. Men det er i hvert fall et elegant forsøk på å vende blikket bort fra det debatten i det store og hele dreier seg om.

Bare som en kuriositet kan jeg nevne at Heidi Sørensen på sitt vis avviser alt av både det som er skrevet som merknader, og det som folk som bor i grenseområdene, opplever til hverdags – og bare galant slår fast at grenseflokkene overhodet ikke har økt, og at grenseflokkene som sådanne er innenfor nasjonal forvaltning – og sier at alt dette ikke er riktig. Så registrerer jeg på den annen side at Arbeiderpartiets representant slår fast at det kan ikke benektes at bestanden av ulv i Sverige har økt. Det er jo det som er hele poenget i denne saken.

Vi må politisk være i stand til, når situasjonen tilsier det, å anvende i hvert fall noen av de fjellvettreglene som må anvendes. Hvis utviklingen er slik som påstandene tilsier, som man også kan belegge ut fra undersøkelser som er foretatt, må man være i stand til – i hvert fall når man har to års erfaring – å navigere i retning av den utviklingen som har funnet sted. Man må ikke fullstendig ta høringsklokkene på seg i forhold til dem som lever i disse områdene, og som man skulle ha et nært og godt forhold til. Man skulle også ivareta interessene til folk som bor i disse områdene, som skal leve der og utøve næringsutvikling. Det må gå an å ha to tanker i hodet samtidig i denne saken. Vi skal selvfølgelig ivareta grenseflokkene og rovviltets interesser på en betryggende måte, men vi har også et ansvar overfor dem som skal bo og leve i de områdene som bestanden i første rekke befinner seg i.

Når den sentrale påstanden som legges på bordet nesten daglig fra disse områdene, er at det i Norge over året er flere ulver som ikke er en del av det norske bestandsmålet, enn de som er en del av dette bestandsmålet, da svekkes jo totalt sett målsettingen. Dette er vi nødt til å ta på alvor. De forslagene som Høyre og Kristelig Folkeparti fremmer, har jeg tatt som en ren selvfølge skulle bli adoptert av resten av Stortinget. Det blir jo nesten komisk, hvis man tar seg bryderiet å lese debatten fra to år tilbake og en del uttalelser fra valgkampen i fjor, å se hvordan et av regjeringspartiene nå fullstendig har vendt ryggen til den befolkningen man på mange måter liksom vant de fleste valgslag for, for i større grad å ivareta befolkningens interesser enn ulvens interesser. Jeg håper at folk legger merke til det.

Når en i fjor f.eks. så en av senterpartileder Åslaug Hagas uttalelser, om at saken om ulvens videre skjebne i Norge er så viktig for Senterpartiet at det ville bli et vanskelig spørsmål ved eventuelle regjeringsforhandlinger, må det jo være betimelig, når Senterpartiet i dag velger å stemme mot våre forslag, som er så forsiktige i sin form og i sin anmodning til Regjeringen om å ta en gjennomgang, å si at folk som bor i grensestrøkene, jo må føle at Senterpartiet totalt svikter deres interesser. Man har glemt sine egne sidevis med uttalelser, og man har glemt befolkningen som bor i disse områdene. Et av de viktigste områdene i forliket var nemlig at man skulle utvide arealet for dem som ble kraftigst belastet. Erfaringen i dag, etter to år, er jo at man ikke har lyktes med dette. Vi ser at det er et relativt begrenset geografisk område i Hedmark,

rundt Elverum, som har fått den kraftigste belastningen. Det var ikke meningen. Derfor må jo mitt råd til regjeringspartiene være – og det er grunn til å anvende fjellvettreglene – at man i herrens navn gjennomfører det man selv har sagt.

På denne bakgrunn tar jeg opp forslagene nr. 2 og 3 som er referert i innstillingen.

Presidenten: Representanten Ivar Kristiansen har tatt opp de forslagene som han refererte til.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [10:25:30]: Forvalteransvaret forplikter oss til å ta vare på artsmangfoldet i naturen. I Norge er vi forpliktet til å ha en bærekraftig bestand av de fire store rovdyrene ulv, bjørn, jerv og gaupe. Vi har også et ansvar for å ta vare på kongeørnen. Spørsmålet en kan stille seg er hvor mange vi skal ha, hvor disse skal ha sine leveområder og hvordan de best kan forvaltes, samtidig som vi skal ha levende bygder og en aktiv næringsvirksomhet.

År 2004 ble de nye rammene for norsk rovdyrforvaltning lagt gjennom behandlingen av rovviltmeldingen. Det var et bredt flertall av partiene som sluttet opp om forliket. Jeg antar at Senterpartiet også nå slutter seg til de rammene som da ble lagt, og ikke lenger setter seg på sidelinjen i en så viktig sak. Kristelig Folkeparti står fortsatt på forliket. Dette – innstillingen – er ikke noe brudd på det forliket vi var med på i 2004. Men det er viktig at hele forliket blir fulgt opp, og at det skjer i tråd med Stortingets forutsetninger.

Hovedutfordringen i rovdyrpolitikken er å bygge opp tilliten mellom forvaltningen og folk som blir berørt av rovdyr. Debatten om norsk rovdyrpolitikk engasjerer, og den berører mange. Saken har i seg mange motsetninger og interessekonflikter som kan virke uforsonlige – ja også uforenlige. Mange lever med en frykt. Konfliktene er mange og til dels store i forholdet mellom verneinteresser, lokalsamfunn, distriktsnæringer og offentlig forvaltning.

Jeg tror vi gjør klokt i å ta disse konfliktene på alvor – det dreier seg om folks hverdag mye av dette. Det er en utfordring å skape tillit. Rovdyrpolitikk må ha som overordnet mål å søke tiltak som kan redusere og dempe dette spenningsforholdet. Vår rovdyrpolitikk skal være bærekraftig, og den skal ikke fremme konflikt. Vi trenger derfor en rask og forsvarlig saksbehandling i aktuelle rovdyrsaker. Vi trenger også en større grad av samstemmighet i bestandsvurderingen. Det nasjonale bestandsovervåkingsprogrammet er derfor viktig. Og en bør sikre en større grad av lokal medvirkning for å dempe uenighet om bestandstallene. Det må også settes av nok midler til forebyggende og konfliktdependende tiltak i regionen.

Siden rovdyrforliket ble inngått, har ulvebestanden i Sverige økt betydelig. Det er rimelig å anta at dette også vil kunne føre til en økning i den svensk-norske grensebestanden. Utviklingen i ulvebestanden i Sverige har i grove trekk vært tilsvarende utviklingen i Norge.

Som sagt tidligere står Kristelig Folkeparti fast på rovdyrforliket om at grenseflokkene ikke skal være en del av det nasjonale bestandsmålet for ulv. Vi mener likevel at

målsettingen om et nasjonalt bestandsmål og lokal forvaltning av rovdyrbestanden kan svekkes om grenseflokkene utgjør en større del enn den norske bestanden.

Vi må erkjenne at en fornuftig forvaltning må basere seg på hvor det er naturlig geografisk at rovdyrene har sitt leveområde. Det har vi også faglig vurdering av. Så må vi prøve å skjerme de områder som er mest utsatt for tap av sau og annet bufe på utmarksbeite. Kristelig Folkeparti vil likevel uttrykke bekymring for at enkelte kommuner, som Rømskog og Aremark, for å nevne to fra mitt eget fylke, opplever en større konsentrasjon av ulv enn andre kommuner i store deler av året. Dette er en stor belastning, og det oppleves at livskvaliteten forringes i nærmiljøet – ja i forhold til beiteområdet og også i bruk av skog og mark. Det er da her viktig med godt forebyggende arbeid, og at det også blir lagt til rette for ulike avbøtende tiltak som forliket legger opp til. Om ikke dette fungerer, legger rovdyrforliket også til grunn at ulv som beveger seg eller oppholder seg regelmessig tett på bebyggelse og befolkning, skal kunne avlives dersom ikke andre effektive tiltak kan iverksettes. Dette er en situasjon som vi bør unngå. Kristelig Folkeparti ber derfor Regjeringen om å komme tilbake med forslag til tiltak og midler for å unngå at belastningen knyttet til forvaltning av ulv blir konsentrert til noen få kommuner, dette for å dempe et konfliktnivå i de berørte kommunene mest mulig.

Ola Borten Moe (Sp) [10:30:51]: Det Dokument nr. 8-forslaget som Fremskrittspartiet her fremmer, er veldig likt et forslag som Senterpartiet fremmet i forrige periode, i et forsøk på å bøte på et rovdyrforlik som vi ikke stilte oss bak. Jeg vil også minne om, når vi nå diskuterer rovdyrutfordringene og grenseulvene spesielt, at vi hadde et alternativ til rovdyrforliket som gikk atskillig lenger i å redusere antall ulv spesielt, men også antall rovdyr generelt enn det forsøket på endring som forslaget fra Fremskrittspartiet legger opp til. Det gjenspeiles også i vårt partiprogram.

Det er heller ikke noen tvil om at rovdyrpolitikk er et viktig område for Senterpartiet, rett og slett fordi det til de grader påvirker folks hverdag. Det påvirker folks næringsgrunnlag, og det påvirker dyrevelferden rundt omkring i distriktene. Det er derfor ingen hemmelighet at Senterpartiet primært har ønsket seg en annen rovdyrpolitikk, og spesielt en annen rovdyrpolitikk når det gjelder ulv. Det er imidlertid slik at vi er en del av et regjeringssamarbeid, og i forbindelse med Soria Moria-erklæringen tapte vi slaget om grenseulv, og vi tapte slaget om bestandsmål. Men vi har også oppnådd en del i Soria Moria-erklæringen, det er en balansert regjeringserklæring. Vi fikk bl.a. på plass andre erstatningsregler for rovdyrtap. Vi har fått på plass bestemmelsen om at nødvergeparagrafen skal gjennomgås og presiseres. Vi har fått på plass formuleringer om at bestandstallet også skal vurderes opp mot effekten på beiting, beitedyr og livskvalitet hos folk rundt omkring i de områdene det gjelder. Jeg vil derfor utfordre miljøvernministeren til kanskje å si noen ord etterpå om status for dette viktige arbeidet og for arbeidet med å få fram balansen i regjeringserklæringen.

Det er de fem partiene som står bak rovdyrforliket, som er nødt til å ta ansvar for bestandstallene, for grenseulven, for beitenekt og for rovdyrtrap. Det er ikke Senterpartiets ansvar. Jeg synes det er bemerkelsesverdig at Høyre og Kristelig Folkeparti nå, et halvår etter at man selv satt i regjering, distanserer seg fra rovdyrforliket og prøver å gi inntrykk av at man ønsker en annen rovdyrpolitikk, spesielt i de områdene der rovdyrpolitikk er en viktig del av den offentlige debatten. De forholdene som man her tar opp, og som man viser til i merknads form, var kjent den gangen rovdyrforliket ble inngått, og var ikke minst kjent den gangen vi sist debatterte grenseulven, i forbindelse med behandlingen av Dokument nr. 8-forslaget fra Senterpartiet.

Vi ble bryskt avvist av en miljøvernminister fra Høyre – som beleilig nok ikke er til stede i salen i dag – som har sagt at definisjonen på en grenseulv er: En grenseulv er en grenseulv. Det var så langt den forrige regjeringen ønsket å gå inn og diskutere denne alvorlige problemstillingen. Derfor tar jeg ikke spesielt inn over meg at Høyre og Ivar Kristiansen harselerer med Senterpartiet fra talerstolen i dag.

Jeg tar imidlertid til etterretning at Høyre og Kristelig Folkeparti ikke ønsker å stå ved deler av det forliket som de selv inngikk, og som de selv var ansvarlige for for to år siden. Jeg håper at dette viser at de er i ferd med å ta innover seg at vi har hatt rett i deler av den kritikken som vi har fremmet mot den rovdyrpolitikken forliket nedfelte. Blant annet aner jeg at stortingsflertallets vedtak om at ulv, folk og beitedyr skal leve side om side i skjønn harmoni, er – i alle fall for store deler av forlikspartnerne – klart for en revidering.

Vi har blitt angrepet fra flere hold her i dag fordi vi kommer til å avvise forslaget. Det er selvsagt fordi det er Soria Moria-erklæringen som ligger til grunn for Regjeringens politikk. Den erklæringen stiller vi oss bak så lenge denne regjeringen sitter, og vi er fornøyd med den balansen som regjeringserklæringen utgjør.

Gunnar Kvassheim (V) [10:35:55] (komiteens leder): Jeg viser til saksordføreren utmerkede redegjørelse for begrunnelsen for det synspunkt flertallet har, et flertall hvor Venstre inngår. La meg likevel komme med noen merknader på vegne av Venstre.

Rovdyrforliket som ble inngått i Stortinget våren 2004, var viktig. Det avklarte politikken på et omstridt område, og det skjedde etter langvarig strid og debatt. Derfor var det også viktig at det var et bredt flertall som stilte seg bak forliket.

Venstre er opptatt av at forliket fortsatt skal legges til grunn for rovdyrpolitikken. Jeg føler meg helt overbevist om at hvis en tar ut ett element og justerer på ett område, slik som det i dag legges opp til, vil det fort utløse press på andre områder. Da kan innretningen av dette viktige forliket raskt bli undergravd og endret.

Felles forvaltning med Sverige av grensegruppen av ulv var en del av forliket, og også det at disse ulvene ikke skal være med i det norske måltallet. Venstre står sammen med regjeringspartiene i innstillingen. Vi er ikke med på

Høyre og Kristelig Folkepartis forslag. Selv om forslaget om grenseflokkene er åpent i formen, kan det være et element i en nyorientering som ikke er i samsvar med rovdyrforliket. Det ønsker ikke Venstre å være med på. Tvert imot vil vi benytte anledningen til å understreke at vi står bak forliket og mener nøyaktig det samme som vi gjorde da vi var i regjering, og som vi gjorde våren 2004 da vi var med på forliket her i Stortinget.

Jeg hadde tenkt å avslutte med å konstatere at Senterpartiet denne gang inngår i flertallet, og ønske dem – så å si – velkommen i flokken. Men etter å ha hørt Ola Borten Moes innlegg forstår jeg at de er tvangsflyttet. Det er sjelden at en i en rovdyrdebatt synliggjør så tydelig svelging av kameler som det vi her er vitne til.

Statsråd Helen Bjørnøy [10:38:22]: Jeg tar til etterretning at flertallet på Stortinget legger til grunn forliket om rovviltpolitikken fra 2004. Dette innebærer at de bestandsmål som ble fastsatt i Stortinget, skal videreføres, også for ulv.

Jeg tar også til etterretning at flertallet på Stortinget for tredje gang på rad gjennom de to siste år har avvist at grenseflokkene for ulv skal inngå i det samlede bestandsmålet på tre årlige ynglinger.

Med det utgangspunkt at bestandsmålene fra 2004 ligger fast, legger jeg til grunn at formuleringene fra flertallet om at «bestandstall skal kunne vurderes ut fra effekten på beiting, beitedyr og på livskvaliteten for folk i rovdyrutsatte områder», skal vurderes av de regionale lovvaltnemndene i sammenheng med de regionale forvaltningsplanene for rovvilt som nå er under utarbeiding, med gode prosesser i alle regioner.

Jeg tar videre til etterretning at flertallet ønsker et styrket samarbeid med Sverige om forvaltningen av grensebestandene. Dette vil jeg konkret følge opp.

Så har jeg også merket meg at de tidligere regjeringspartiene Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre også legger forliket fra 2004 til grunn, men at de likevel ser ut til å mene at grenseflokkene av ulv i dag er utenfor nasjonal forvaltning.

Den konkretiseringen som ble gjort av Bondevik II-regjeringen i mars 2005, og som det brede flertallet her slutter seg til, innebærer at vedtak om felling som berører familiegrupper eller revirmarkerende par av ulv der deler av reviret ligger i Sverige, skal fattes etter kontakt med svenske myndigheter. Det er her grunn til å understreke at norsk villtlov gjelder på norsk side av grensen. Dette innebærer at grensegrupper også framover skal forvaltes av norske myndigheter dersom det oppstår skader eller fare for skader på norsk side av grensen. Siden det her er snakk om problemstillinger som berører et naboland, er forvaltningen av disse grenseflokkene etter forskriften lagt til sentrale myndigheter og ikke til rovvilt-nemndene.

Med utgangspunkt i merknadene fra flertallet i denne saken er jeg godt fornøyd med de konklusjonene som nå legges til grunn for forvaltningen av ulv.

Regjeringen følger opp Stortingets rovviltforlik fra 2004 gjennom en målrettet satsing på forebyggende og konfliktdempende tiltak, der det i år er satt av 37 mill. kr.

Jeg er opptatt av at de regionale rovviltmyndene skal ha et totalansvar for dimensjoneringen av aktuelle rovvilttiltak i sin region. Derfor er det lagt opp til at de regionale nemndene selv fordeler tildelte midler på henholdsvis konfliktdepende og forebyggende tiltak i sin region, uten at dette detaljstyres fra sentralt hold. Også i tiden som kommer, vil Regjeringen legge stor vekt på å prioritere midler til forebyggende og konfliktdepende tiltak til både dyreeiere, kommuner og lokalsamfunn i de områdene som til enhver tid får den største belastningen knyttet til forvaltningen av ulv.

Jeg vil følge opp med en videreføring av dagens erstatningsordninger, både i forhold til husdyr, i forhold til tamrein og i forhold til jakthunder, der rovviltangrep likevel oppstår.

Jeg vil også, i tråd med Stortingets føringer fra 2004, gjennomføre et forsøk med statlig jaktleie i områder med ulv i rovviltregion 5, Hedmark, denne høsten.

Avslutningsvis: Jeg vil følge opp Soria Moria-erklæringens punkt om at nødvergeparagrafen i viltloven skal presiseres for å klargjøre dyreeierens rett til å beskytte husdyr og hunder mot angrep. Som et ledd i dette arbeidet har departementet nylig mottatt en vurdering fra Direktoratet for naturforvaltning når det gjelder spørsmålet om nødvergerett i forhold til hund. Jeg ser det som naturlig å vurdere en endring av nødvergebestemmelsen i forbindelse med arbeidet med ny naturmangfoldlov.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [10:43:52]: Statsråden var inne på viktigheten av de regionale rovviltmyndene, at det er rovviltmyndene som har ansvaret for å følge opp det som står om livskvalitet i Soria Moria-erklæringen, og at de har et totalansvar for rovviltpolitikken i sin region. Så pekes det på konfliktdepende tiltak.

Det er jo verdt å peke på at i den debatten vi har i dag om ulv, uansett om den er norsk eller svensk, har ikke rovviltmyndene noe som helst de skulle ha sagt, fordi bestandsmålene ikke er nådd. Det er et ansvar som ligger i direktoratet, og dermed hos statsråden selv. Da er det altså statsråden som må ta ansvaret for livskvaliteten på Hedmark.

Jeg ønsker å stille statsråden det enkle spørsmålet om statsråden og Regjeringen oppfatter det slik at 31 ulver rundt Elverum påvirker livskvaliteten for folk flest, for dem som driver med landbruk og bufe i utmark, og ikke minst for dem som har barn som leker ute i naturen i Hedmark.

Statsråd Helen Bjørnøy [10:45:05]: Jeg kan forsikre om at Regjeringen er opptatt av livskvaliteten, selvfølgelig også i de distriktene som har mange ulver. Det er vel ikke slik at et stort antall nødvendigvis resulterer i at truselen blir større.

Som minister er jeg veldig opptatt av hvordan rovviltpolitikken vår fungerer. Det er også en av grunnene til at jeg nå har vært og er ute i en runde med besøk hos alle rovviltmyndene, for nettopp å få problemstillingene tett

inn på kroppen, som gjør at vi kan fatte beslutninger som er både nødvendige og riktige – men da hele tiden basert på det som Stortinget har vedtatt.

Gunnar Gundersen (H) [10:46:06]: Statsråden har besøkt Elverum, har sett engasjementet, har fått presentert situasjonen og har også følt den avmakten som man lokalt føler. I deler av Hedmark begynner man nå å nærme seg reservattankegangen. Det tror jeg ikke det er noen særlig tvil om. Spør man Høgskolen i Hedmark ved Petter Wabakken, mener man at ulvebestanden er sentrert i Åsnes Finnskog. Når det er en eksplosjon av ulv i Sverige, er det åpenbart at grenseflokkene kommer til å bli en mye større problematikk.

All reviretablering ødelegger jakt- og utmarkspotensialet, og det ødelegger livskvaliteten for folk. Det er ganske godt slått fast. Hvorfor unnlater statsråden da å ta innover seg at konsentrert belastning og livskvalitet også var en del av rovviltforliket, og at dagens forvaltning lider av en total tillitssvikt i de berørte områder?

Statsråd Helen Bjørnøy [10:47:10]: Jeg kan igjen forsikre om at jeg følger denne utviklingen veldig godt. Det er selvfølgelig også viktig å erkjenne at det er noen kommuner som har sterkere trykk enn andre. Det er ca. ti kommuner – Elverum er en av dem – som i dag er berørt av ulv i Norge. Vi følger det tett.

Jeg synes også det er viktig å understreke at vi nå skal gi rovviltmyndene og det som skjer i de ulike regionene en sjanse. Det er et nytt regime som er oppe og går, det har fungert ca. et års tid, og vi skal skaffe oss erfaringer. Jeg lover representanten og Stortinget at vi følger det nøye og selvfølgelig også vil presentere problemstillingene etter hvert.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [10:48:08]: Jeg er glad for at miljøvernministeren legger til grunn at Kristelig Folkeparti står på forliket, selv om ikke alle representantene fra regjeringspartiene gjør det. Jeg ser også fram til det arbeidet som skal bli oss forelagt om nødvergeretten når det gjelder hund.

Jeg ønsker i mitt spørsmål til statsråden å rette oppmerksomheten mot en komitemerknad. La meg sitere fra forliket:

«Komiteen viser til at det i meldingen er åpnet for at uttak av skadedyr kan delegeres til den enkelte kommune i slike enkeltstående tilfeller, og støtter dette.»

Dette går på skadedyr. Disse ti kommunene som har stor belastning, opplever ikke alltid en slik delegering. Jeg stiller da spørsmålet: Hvilke tiltak er det statsråden tenker å iverksette for at disse kommunene skal oppleve at Stortingets forutsetning blir fulgt opp på dette feltet?

Statsråd Helen Bjørnøy [10:49:10]: Jeg har nå besøkt fem regioner, og har på blokka i løpet av et par måneder å dekke alle rovviltmyndene. Den meldingen jeg får inn gjennom dialog med rovviltmyndene, er at dette nye regimet med regionale rovviltmyndere også gir større innsikt og muligheter til å påvirke saksbehandlingen for å

få skadedyr tatt fort ut. Jeg ønsker å følge den utviklingen. Vi er opptatt av at det skal skje raske beslutninger når skade er påvist. Jeg tror nok at veldig mange kommuner nettopp gir tilbakemelding om at her har forvaltningen blitt bedre. Men med en gang jeg får inn rapporter om at forvaltningen ikke fungerer etter intensjonene, vil jeg raskt ta kontakt, slik at vi kan få fortgang i det. Jeg forsikrer om at dette følger jeg tett.

Presidenten: Replikorkordskiftet er over.

Martin Engeset (H) [10:50:46]: De som hadde håpet og trodd at det med Senterpartiet i regjering skulle bli merkbare og positive endringer i rovdyrpolitikken, må i dag være svært skuffet: et fullstendig knefall for SVs rovdyrfanatisme og et nokså pinlig politisk mageplask for Senterpartiet.

Det er ikke mer enn snaut et år siden Stortinget behandlet et forslag nærmest identisk med det vi behandler her i dag, bare med den viktige forskjell at det da var Senterpartiet selv som fremmet og stod bak forslaget. Men siden den gang har det altså vært valg og regjeringsforhandlinger, og Senterpartiet har sviktet i noe som må være et kjernesporsmål for deres velgere. Med Senterpartiet i en flertallsregjering er det dessverre bare å konstatere at ulven lever tryggere enn noen gang.

Stortingets rovdyrforlik i 2004 hadde minst én meget alvorlig svakhet i forhold til forvaltningen av ulvebestanden. Grenseflokkenes status var uavklart, i den forstand at de ikke skulle regnes med i det norske bestandsmålet. Disse flokkene ble dermed bortdefinert og nærmest betraktet som ikke-eksisterende. En slik situasjon er ikke til å leve med. Derfor er jeg glad for at Stortinget har denne anledningen til å debattere nettopp dette spørsmålet.

Med den rovdyrpolitikken som svenske myndigheter fører, vil en raskt voksende ulvebestand i Sverige selvfølgelig få konsekvenser også for oss, med en betydelig innvandring av ulv fra Sverige. Situasjonen kan komme ut av kontroll, og da kan det være for sent. Da kan vi komme i en situasjon hvor ulvetettheten i grenseregionene mot Sverige blir så stor at levevilkårene for befolkningen i disse områdene blir alvorlig forringet.

Det må ikke herske tvil om at svært mange av dem som bor i de mest berørte områdene, føler flertallets rovdyrpolitikk som et stort overgrep. Storsamfunnet og stortingsflertallet bør huske Arnulf Øverlands ord:

«Du må ikke tåle så inderlig vel
den urett som ikke rammer dig selv!»

Nettopp i dette perspektivet er debatten om grenseflokkenes status viktig. Aller helst skulle jeg sett at Stortinget i dag kunne slått fast at grenseflokker som har minst halve reviret sitt og tilbringer minst halvparten av tiden i Norge, skulle inngå som en del av det samlede bestandsmålet på tre ynglinger og komme inn under den ordinære norske rovviltforvaltningen.

Jeg kommer derfor til å gi uttrykk for dette også gjennom min stemmegivning her i dag. Men jeg vil selvfølgelig også støtte de forslagene som er fremsatt av Høyre og Kristelig Folkeparti, og som er et godt skritt i riktig ret-

ning i forhold til å ta på alvor den utfordringen som grenseflokkene representerer. Det er både skuffende og oppsiktsvekkende at disse forslagene ikke får støtte av noen av regjeringspartiene.

Gunnar Gundersen (H) [10:53:57]: Ulv er et hett tema der det er hett. Det er ikke mange i Norge som er direkte berørt foreløpig, det er faktisk ikke flere enn at de det gjelder, har vært enkle å ofre på storsamfunnets alter. Arnulf Øverland snakket forrige taler om, så ham behøver ikke jeg å nevne.

Selve soneproblematikken er fundamentert på det faktum at dette er en belastning som man ikke kan eksponere hele Norge for. Det vil bli for konfliktfylt. Ulvesonen er en grensesone, men størstedelen av bestanden skal ikke ses. I norsk politikk har man valgt å stikke hodet i sanden, late som plagen ikke finnes og håpe at de enkeltmenneskene det berører, stille går sin vei.

At Senterpartiet vil avvise både Fremskrittspartiets forslag om å inkludere deler av grenseflokkene og Høyre og Kristelig Folkepartis forslag om å se på utviklingen i grensebestandene og den ensidige belastningen dagens ulvebelastning gir, vil gi de berørte en sterk følelse av at Senterpartiet har dette som et område for ren symbolpolitikk i opposisjon, som raskt frafalles i posisjon. Personlig vil jeg stemme for begge forslagene. Mange vil føle det bittert at det som var en av Senterpartiets fanesaker før valget, ikke engang er verdt et granskende og kritisk blikk etter valget.

Norsk rovviltforvaltning, og da i særlig grad av ulv, er en katastrofe. Den skaper konflikter lokalt og mot vårt naboland Sverige. Lokalsamfunnet føler seg overkjørt, umyndiggjort og stemplet av storsamfunnet. Jeg bor og forsøker selv å skape inntekter av utmarka midt oppe i dette. Avmaktsfølelsen er stor, uretten føles meget sterkt, og mistroen til demokratiets evne til forståelse vokser.

Opparbeidede beiterettigheter ofres glatt. De fleste har gitt opp allerede, og nå forbyr Mattilsynet beiteslipp. Grunneiere i grenseområdet påføres store tap av inntekter og næringspotensial. I et etablert ulveveriv tas 150–200 elger pr. år – det øker stadig – jakt- og fiskeforeningers ideelle arbeid strupes, og mange menneskers livskvalitet reduseres kraftig. Det kan umulig være i demokratiets ånd at enkeltmennesker skal bære kostnadene ved rovviltforliket alene.

Tapte husdyrinntekter erstattes foreløpig. Husdyr gir imidlertid subsidierte inntekter og lever slik sett på storsamfunnets velvilje allerede. Jakt og utmark krever ikke subsidier og støtte for å bli utviklet. Livskvalitet og trygghetsfølelse er noe udefinerbart, men ikke mindre viktig av den grunn. Flertallet mangler evne til empati med de enkeltmennesker dette dreier seg om, og det er slående.

Høyres forslag er et godt kompromiss mellom mange interesser. Det ville ha gitt innbyggere og næringsutøvere langs grensen et håp om å bli hørt. Senterpartiet torpederer det håpet. I valgkampen markedsførte man seg som nei til ulv-partiet. Nå har man falt helt i favnen på SV og deres rovdyrpolitikk. Det må være rekord i hamskifte. Lykke til med markedsføringen.

Per Roar Bredvold (FrP) [10:57:19]: Det er ikke mye som skaper slik debatt som for eller imot rovdyr. Enkelt og grovt fortalt er de som bor i byene, for, og de som bor på landsbygda, imot, og det er relativt naturlig. Enda sterkere imot er selvfølgelig de som lever av bufe, har jakt som inntekt eller som rekreasjon og hobby, samt de som vil bruke naturen til opplevelser uten frykt for å møte – i dette tilfellet – ulven. Dette handler om livskvalitet.

Ekstra ille er det i de fylkene som grenser til Sverige. I Sverige er rovdyrantallet atskillig større enn i Norge. Dermed får vi et stort antall rovdyr som krysser grensen etter sitt behov. Problemet er at ulvene som i stor grad befinner seg på norsk side, ikke regnes med, og vi vil da få et stort antall klart over det bestandsmålet Norge har satt seg. Av de fylkene som er ekstra sterkt berørt, er bl.a. Hedmark – så sterkt berørt at Mattilsynet har varslet beiteforbud for enkelte av dem som driver med sau. Faren for å bli tatt av rovdynene er så stor nå at bufe må holdes hjemme. Dette skaper selvfølgelig problemer på flere måter. Vanskeligst er det at sauene må ha mat, og at de dermed må beite på de jordene som skulle produsere høy til vintersesongen. Dette skaper også selvfølgelig store ekstra utgifter samt mye ekstra arbeid for den enkelte bruker.

Til selve saken: Det er merkelig at enkelte andre partier ikke følger Fremskrittspartiets forslag. Det er også merkelig at enkeltrepresentanter i de andre partiene heller ikke gjør det. Det er mange av oss som husker bl.a. Senterpartiets representanter som reiste land og strand rundt og forsvarte bøndernes interesser og bruk av utmarka. Man skulle føle seg trygg når man ferdes ute i naturen. Dette var vi glade for å høre, og det samsvarte med Fremskrittspartiets syn. Men hva skjer når de har muligheter til å gjøre noe? Da trekker Senterpartiet seg unna og de andre partienes distriktsrepresentanter er fraværende. Kan det ha noe å gjøre med at forslaget kommer fra Fremskrittspartiet, eller var det ikke den hele og fulle sannhet som kom fra Senterpartiet under valgkampen?

I de siste ukene har mange bekymrede personer ringt meg. De har vært redde for sitt næringsgrunnlag, de har vært redde for sine dyr, sine barn eller sin egen sikkerhet. De har vært så engasjert at jeg kunne fått lov til å bruke deres navn fra denne talerstolen og si at de hadde stolt på Senterpartiet i denne saken. Sviktet det, kom de aldri til å stemme på dette partiet mer. For det partiet og for representantene bl.a. fra Distrikts-Arbeiderpartiet må dagen i dag være en av de aller dårligste. I dag hadde de hatt mulighet til å realisere sine lovnader.

Ola Borten Moe (Sp) [11:00:20]: Jeg har nærmest med forbauselse fulgt debatten, spesielt de innleggene som har kommet fra Høyre. Jeg synes for det første at man er i overkant pompøs når man siterer Arnulf Øverland, og når man i tillegg beskylder oss for å mangle evne til empati. Det er å skyte noe over mål!

Jeg har lyst til ikke bare å utfordre Høyre, men også til å si at det er helt tvingende nødvendig at Høyre nå kommer med en avklaring av hva de faktisk mener om rovdyrforliket, og hva som er Høyres politikk. De skriver i komitemerknadene at de støtter rovdyrforliket. Det innebærer

altså at man skal ha tre ynglinger av norsk ulv på norsk område. Hvis man finleser den merknaden som Høyre har lagt inn, står det at de ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet vis når det er flere ynglinger av grenseulv enn det var på det tidspunkt rovdyrforliket ble inngått. Da rovdyrforliket ble inngått, var det tre ynglinger, i år er det to. Høyre er altså for at det blir mer ulv på grensen mellom Norge og Sverige, før Stortinget gjør noe med det.

Likevel gir man fra talerstolen inntrykk av at man fører en helt annen politikk, beskylder Senterpartiet for mangel på empati og siterer Arnulf Øverland: «Du må ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer dig selv!» Jeg synes at Høyre skal si ifra: Står man for rovdyrforliket, og aksepterer man det antall ulv som rovdyrforliket innebærer?

Så til Fremskrittspartiet: Senterpartiet kommer til å fortsette å forsvare bygdenes interesser i alle de fora vi er representert. Vi fikk gjennomslag for noe av det som var vår politikk, men det ligger i grunnen i sakens natur at når man får 6,5 pst. oppslutning ved et valg, og elleve representanter, er det et stykke fra et rent flertall. Hadde vi hatt det, hadde muligens regjeringserklæringen sett litt annerledes ut, også på dette området. Men vi står bak regjeringserklæringen, og vi stiller oss bak den balansen som regjeringserklæringen har når det gjelder rovdyr. Og vi har selvsagt forventninger til at det som er vår bit av dette, blir innfridd og fulgt opp.

Men jeg har også lyst til å utfordre Fremskrittspartiet, for Fremskrittspartiet skriver i sitt program, i motsetning til Senterpartiet, at man ønsker ulv i Norge, men at man vil ha en lokal forvaltning. Og da spør jeg Fremskrittspartiet: Hvilken del av Fremskrittspartiets program er det som gjelder? Man finner ikke det lokalsamfunnet som ønsker ulv. Skal da Fremskrittspartiet overkjøre den lokale forvaltningen, eller skal man ikke regne med det programvedtaket Fremskrittspartiet har, om at man ønsker ulv?

Dagfinn Sundsbø (Sp) [11:03:36]: Den ulvestammen vi har på grensen mellom Norge og Sverige, lar seg i langt mindre grad gjete av politiske vedtak enn det man i denne salen for så vidt har vedtatt og skulle ønske. Det er en ulvestamme som beveger seg i grenseområdet, som lever i grenseområdet, og som til enhver tid kommer til å være på begge sider av grensen. Ingen politiske vedtak kan hindre det!

Det foregår en debatt i europeisk rovdyrforvaltning om hensiktsmessigheten av å vedta nasjonale mål for rovviltbestander. Jeg møtte nylig en italiensk professor – en framtrædende italiensk rovdyrforsker – som gav uttrykk for at over tid kommer europeisk rovdyrdebatt til å endre seg, fordi man registrerer at rovdyrforekomstene nettopp er i grenseområdene, og det er umulig å foreta en forsvarlig forvaltning ved at enkeltnasjoner skal vedta forvaltningsplaner, for dyrene beveger seg selvsagt fritt. I Alpene foregår dette mellom Italia, Frankrike og Sveits, det foregår mellom Frankrike og Spania, det er tilsvarende mellom de gamle østeuropeiske land – som har veldig sto-

re rovdyrforekomster mot Vest-Europa – og det er det samme i Norden. Jeg tror at vi over tid kommer til å ha en situasjon hvor vi også i denne salen kommer til å diskutere en felles nordisk forvaltning av de store rovdyrene, og jeg ser fram til den debatten.

Det er nok slik at vi i Senterpartiet ville reist lykkelige ned fra Soria Moria dersom det i Soria Moria-erklæringen hadde vært sagt noe om at grenseulver skulle telle med i bestandsmålet. Så registrerer jeg at man diskuterer dette, og på en måte plager Senterpartiet med dette i dag. Men det er jo det å konstatere at Høyre og Kristelig Folkepartis forslag i hvert fall overhodet ikke berører det som er temaet, for der sier man at det norske bestandsmålet skal stå fast. Det er ikke det man diskuterer, men man diskuterer bare hvilke tiltak som eventuelt skal iverksettes dersom grenseulvene blir til plage. Man diskuterer ikke grenseulven i forhold til rovdyrforlikets vedtak om tre ynglende familiegrupper i Norge. Det skal det være, uavhengig av grenseulvene. De tiltakene man viser til, er noen av dem vi slet for å få inn i Soria Moria-erklæringen, som har vært sitert her før: «Bestandstall skal kunne vurderes utifra effekten på beiting, beitedyr og på livskvaliteten for folk i rovdyrutsatte områder», «Nødvergeparagrafen i viltloven skal presiseres», «det skal sikres effektivt uttak av skadedyr», og dagens erstatningsordning – altså den erstatningsordningen vi har – ble ikke snudd, slik Stortinget vedtok. Dette er jo tiltak som Senterpartiet har slåss fram for å møte en situasjon som Høyre og Kristelig Folkeparti nå påpeker er blitt så vanskelig, men som de ikke har forslag om å gjøre noe med. Jeg forstår ikke helt hvor de vil!

Tord Lien (FrP) [11:07:00]: Jeg var litt i tvil om forrige taler var en senterpartimann til helt på slutten av innlegget, for han hørtet ikke veldig ut som en senterpartimann i sin argumentasjon om rovdyrpolitikken.

Tidligere i denne debatten utfordret Ola Borten Moe meg på hva som er Fremskrittspartiets rovdyrpolitikk, for vi sier altså at den skal forvaltes lokalt. Han hevder hardnakket at ingen lokalsamfunn ønsker ulven i sitt nærområde. Jeg vet ikke om det er sant eller ikke. Jeg er helt sikker på at befolkningen på Elverum og i distriktet rundt Elverum synes at 31 ulver er for mye. Derfor ønsker jeg å gi befolkningen i det området retten til å forvalte rovdyrpolitikken selv.

Men her er det en del misforståelser ute og går. Blant annet sier Heidi Sørensen at det er to ynglende flokker ulv i Norge. Det er ikke sant. Slik jeg og Fremskrittspartiet ønsker å definere det, er det fire ynglende flokker i Norge. Så kan man kanskje si at det er fem ynglende flokker i Norge. Det er slik at den siste, den femte flokken som har ynglet, er mest i Sverige og minst i Norge. Da sier jeg: Greit, da teller ikke jeg den med i antall ynglende bestander, men jeg sier at det er fire.

Så er det sagt at ulven er truet. Det medfører overhodet ikke riktighet. Hadde all ulven, den skandinaviske ulven og den russiske ulven, vært i Norge, hadde det vært et problem. Men ulven i Norge representerer den vestlige marginaliserte utbredelsen av arten, randsonen til ulven. Sam-

tidig har vi størstedelen av bestanden av jerv og gaupe i Norge. Kanskje det ville vært viktigere å fokusere på å ivareta disse rovdyrene? Det er jo det totale rovdyrpresset i et område som er avgjørende for om dette er et problem for livskvaliteten til befolkningen eller ikke, ikke hvilken art som river i stykker sau, dreper elg og som skremmer skoleungene.

Hvis det er noen fra regjeringspartiene som står igjen på talerlisten – det vet ikke jeg, og jeg beklager hvis jeg utfordrer dem uten at det er noen som skal ha ordet – ønsker jeg å utfordre dem på hvor stor belastningen skal bli, og hvor mange grenseflokker vi tåler å få, før Regjeringen mener at det er på tide å endre denne politikken og si at vi også inkluderer grenseflokkene i bestandsmålet. Hvor mange flokker trenger vi? Vi ser at det er i grensetraktene i Hedmark at bestanden øker. Vi ser at det er der de svenske bestandene øker, og vi vet at dette problemet kommer til å vokse. Hvor mange bestander tåler vi før Regjeringen ønsker å endre politikken?

Martin Engeset (H) [11:10:25]: Det hadde vært tilfredsstillende, i hvert fall en gang imellom, å kunne høre innlegg fra en av regjeringspartienes talsmenn uten at en alltid måtte trekke frem Soria Moria-erklæringen. Jeg synes det er ganske påfallende at dette eventyret gang på gang skal være det som skal være teksten, og at en ikke tåler å bli konfrontert med egen politikk før valget.

Jeg står her med en lang liste med relativt interessante sitater fra debatten både i fjor og i forfjor, hvor kjente senterpartistørrelser som Inger S. Enger, Per Olaf Lundteigen, Lars Peder Brekk osv. kom med relativt kjepphøye og sterke uttalelser om spesielt ulvepolitikken. Men nå er det altså Ola Borten Moe man sender i krigen. Det registrerer jeg med interesse.

Jeg fulgte miljøvernministerens innlegg med stor interesse også, fordi hun snakket en del om konfliktdependente tiltak, og uttrykte seg positivt om det. Jeg kunne i grunnen tenke meg å utfordre miljøvernministeren litt når det gjelder å konkretisere hva hun tenker på. Hvis ikke, blir dette fort en besvergelse uten innhold. Det er i de ulike deler av landet og i de ulike delene av de enkelte fylkene som har ulv, ulik belastning og ulike konflikter og problemer knyttet til ulvebestanden. I mitt eget fylke er det kommunene Aremark, Marker og Rømskog, som grenser mot Sverige, som vel har de største problemene. I en av disse kommunene, nemlig Rømskog, den minste kommunen i fylket befolkningsmessig, men en av de største geografisk, har det de senere årene vært én ulv, en enslig ulvetispe, som har tatt livet av 35–40 hunder. To eller tre ganger har man søkt Direktoratet for naturforvaltning om å få lov til å felle den ulven, som altså i årevis har terrorisert et lite lokalsamfunn. Og da går utfordringen til miljøvernministeren: Hvordan vil miljøvernministeren forholde seg til en slik sak? Ser hun ikke at når små lokalsamfunn rammes på denne måten, må man kunne akseptere å ta ut enkelt dyr som terroriserer i årevis?

På samme måte som den kjente ubåtkapteinen ikke så grensen under vann, er det altså helt umulig for ulven å se grensen mellom Norge og Sverige. Derfor tror jeg det er

fryktelig viktig at miljøvernministeren og Regjeringen setter fullt trykk på samarbeidet med Sverige i forhold til forvaltningen av grenseflokkene. Jeg kunne også tenke meg å be miljøvernministeren utdype nærmere hvilke tanker hun har omkring hvordan det skal gjøres i praksis.

Per Roar Bredvold (FrP) [11:13:46]: Jeg synes dette er en interessant og givende debatt, men jeg blir noe frustrert når jeg hører Senterpartiets bortforklaringer. Jeg trodde at Senterpartiet var for levende bygder, jeg trodde de var for en god distriktpolitikk, jeg trodde at de var for livskvalitet, men slik er det dessverre ikke. Det opplever vi i dag.

Jeg synes det er veldig merkelig at representanten Ola Borten Moe fra Senterpartiet sier at han er stolt over det de har fått til når det gjelder erstatningsordninger for dyr som har gått tapt. De er altså stolte over at de har fått til en erstatningsordning for dyr som går tapt. Jeg er helt overbevist om, og jeg snakker med mange bufeholdere, at det er ingen som har bufe for at de skal bli tatt av rovdyr, for deretter å få erstatning. Det er det ingen som ønsker, og det er det ingen som vil. De vil leve av det de produserer, og ikke av at rovdyr, i dette tilfellet ulv, klarer å ta saue-ene deres.

Jeg er også litt betenkt over at det er såpass liten interesse fra hedmarksbenken i denne saken. Så vidt jeg ser, er det bare Gunnar Gundersen og undertegnende som tar saken. Dette er en kjempeviktig sak for mange fylker, men kanskje mest for Hedmark. Under valgkampen, som jeg nevnte i mitt forrige innlegg, reiste representanter fra Hedmark rundt omkring og fortalte hva de skulle gjøre med rovdyr. En av dem var Trygve Slagsvold Vedum, førstekandidat for Senterpartiet. Han er ikke til stede her i dag, men han skrev et brev om bl.a. grenseulv til oss andre førstekandidater den 21. august i fjor. Jeg hører ingenting fra ham i dag om dette.

Vi ser også i en lokalavis, Østlendingen, lørdag den 27. mai, at gruppelederen i Senterpartiet, Merete Furu-berg, «forventer et rovviltopprør på tinget». Hvor er det opprøret? Tidligere nevnte Ola Borten Moe svarer på dette innlegget og sier i samme artikkel at han ikke ønsker noe opprør. Jeg mener helt bestemt at hvis vi skal gjøre noe med denne saken, må det et opprør til, og her må flere enn Fremskrittspartiet være med. Dette handler om levende bygder, god distriktpolitikk og ikke minst livskvalitet for dem som ønsker å leve ute i distriktet.

Ivar Kristiansen (H) [11:16:19]: Representanten Ola Borten Moe har gjentatt at han ber Høyre om å komme med en avklaring av hva de egentlig mener i denne debatten. Jeg vil da anbefale representanten Ola Borten Moe å lese det vi selv skriver og det vi selv foreslår, og kanskje ta innover seg det i større grad enn å lytte til den omtalen eksempelvis representanten Heidi Sørensen, saksordføreren, har av hva vi står for. Vi har ikke skrevet at grensebestanden har økt. Tvert imot, vi viser til svaret fra Miljøverndepartementet til komiteen, der det fremgår at grensebestanden er uendret. Men vi sier samtidig at den rene svenske bestanden har økt. Vi antar som følge av dette at

grensebestanden kan øke, og ber derfor Regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak dersom bestanden øker.

Vi tar til etterretning at Senterpartiet ikke ønsker en slik gjennomgang. Vi tar også til etterretning at Senterpartiet føler seg mer komfortabel med å la dette bli håndtert gjennom SV i Miljøverndepartementet.

Det er ikke brudd på forliket å be Regjeringen komme tilbake til Stortinget dersom forutsetningene for forliket blir endret når det gjelder grensebestanden. I dag tilsier ikke grensebestandsnivået dette, men det kan snu som følge av den utviklingen vi ser i den svenske bestanden. Jeg tror ikke dette verken bevisst eller ubevisst kan misforstås.

Senterpartiet føler at vi begår urett mot dem. Ja, jeg har forståelse for at det kan føles slik, men i rettferdighetens navn så gjør vi ikke noe annet enn å sitere senterpartipolitikerne selv. Vi siterer dem ordrett, og hvis det føles urett, så kan ikke vi hjelpe noe særlig på det. Jeg tror vi fremover vil stå oss på å la dette i større grad bli en debatt om rovdynenes situasjon og forvaltningen her og i mindre grad om hvorvidt dette skal være en debatt som skader Senterpartiet. Jeg tror det i større grad er Senterpartiet selv som skader Senterpartiet enn noen andre. Jeg tror derfor at representanten Sundsbø har helt rett når han sier i debatten i dag at Senterpartiet ville ha reist mye lykkeligere ned fra Soria Moria med en annen tekst.

Rolf Terje Klungland (A) [11:19:42]: Det har vært en interessant debatt å høre på, men det merkeligste i denne debatten er jo egentlig den måten Høyres og Kristelig Folkepartis representanter argumenterer på i denne saken. Det kan høres ut som om de har forlatt forliket om levende bestandsmål for ulv i Norge, som de partiene hadde ansvaret for å få til her i salen i forrige periode. Det er all grunn til å spørre hva Høyre og Kristelig Folkeparti egentlig ønsker i denne salen i dag. Legger de opp til en profil der de skal kjempe mot Fremskrittspartiet i populistisk politikk, i stedet for å stille seg bak det forlik som de har tatt initiativ til? Hvis så er tilfellet, tror jeg de kommer til å tape på det. Som kjent har Fremskrittspartiet flere års trening allerede, og Høyre og Kristelig Folkeparti må vel regnes som nybegynnere i den forstand.

Jeg må også si litt i forhold til Fremskrittspartiets bygdepolitikk, for det er vel slik at dersom den hadde blitt gjeldende her i landet, kunne egentlig ulven ha gått fritt. Det ville verken ha vært sau eller mennesker i Distrikts-Norge med en politikk som ikke har en distriktsprofil i det hele tatt. Men jeg registrerer igjen at retorikken til Fremskrittspartiet egentlig slår tilbake på dem selv i den helhetlige debatten som vi er avhengige av å ha i Stortinget.

Gunnar Gundersen (H) [11:21:49]: Det kan være litt fristende å komme med et lite innlegg fra en grenseboer, for den reelle situasjonen er at vi hadde den første etableringen av ulv i Åsnes på slutten av 1980-tallet. Det er nå dokumentert, og det bekrefter Petter Wabakken. Prosessen siden viser også hvorfor avmaktsfølelsen nå er såpass stor. Den gang ble det latterliggjort. Beiteretter og beite-

(Gundersen)

bruk ble sakte, men sikkert fortrenget, fordi folk gav opp. Det er som representanten Per Roar Bredvold sier: Folk er ikke ute etter erstatningen, folk er ute etter å kunne drive fornuftig næring. Nå får vi endelig bekreftet at kjernen i etableringen faktisk er i Åsnes. Vi har tre ulveflokker i Åsnes, dokumentert av Wabakken. To av dem er grenseflokker, og de skal ikke synes. Det er åpenbart at det her er en ganske sterk avmaktsfølelse overfor situasjonen.

I tillegg møter vi den argumentasjonen at siden beitedyrbruken er lav i utmarka, så egner det seg godt for å ha ulv der. Den er altså fortrenget av en rovviltpolitikk som sakte men sikkert har gnagd bort interessene.

For mange var faktisk Senterpartiet halmstrået når det gjaldt å få belyst situasjonen. Jeg tør påstå at det var ikke Høyre i forkant av valget. Senterpartiet vant mange stemmer på det. Det gjorde ikke vi. Så vidt meg bekjent, står Høyre fast ved hele rovviltforliket. Jeg har ikke hørt noen diskutere at målsettingen om bestandstørrelse skal ned. Personlig kunne jeg selvfølgelig ha ønsket det annerledes, men det slaget anser jeg for tapt. Her gjelder det å begynne å diskutere realitetene.

Da har vi også problemstillingen med felles nordisk forvaltning. Hvis man spør Petter Wabakken ved Høgskolen i Hedmark igjen, får man nå inntrykk av at det er veldig liten kontakt med Sverige når det gjelder forvaltningen av disse dyrene. Det er også skapt konflikt i den retningen. Så her er det mye å gripe fatt i, og jeg skjønner ikke da at man ikke er villig til å begynne å ta fatt i et slikt kompromissforslag som det Høyre legger fram, som egentlig bare ville føre til at man begynner å se på det igjen. Representanten Klunglands innlegg er slik sett på mange måter et innlegg som føyer seg inn i rekken med hensyn til hvordan avmaktsfølelsen bygger seg opp.

Så jeg vil sterkt henstille til at man begynner å diskutere realitetene i dette. Da må man faktisk ta med grenseflokkene og se på den belastningen man har, og så får man diskutere forvaltningen ut fra det.

Presidenten: Ola Borten Moe har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ola Borten Moe (Sp) [11:24:54]: Jeg har lyst til å takke for de avklaringene som har kommet. Jeg deler ikke helt virkelighetsoppfatningen til Fremskrittspartiet om at det ikke er lokalt flertall for 31 ulver. Jeg tror at hvis man lokalt skal bestemme med hensyn til ulvebestanden, kommer det ikke til å bli lokalt flertall for noen ulver, og da blir Fremskrittspartiet nødt til å foreta et valg.

Mer interessante er avklaringene fra Høyre. Jeg deler mange av de bemerkningene som Gundersen kommer med, men han er nødt til å dra hjem til Hedmark og si – og jeg skal følge med i om han sier det – at han støtter tre ynglende flokker av helnorsk ulv. Han støtter også tre ynglende flokker av grenseulv. I dag har vi to. Han vil altså måtte gå inn for mer ulv i grenseområdene, ikke mindre ulv, og det er noe som han i hederlighetens navn skal si. Høyre har også sagt at man står på rovviltforliket. Det

samme sier Kristelig Folkeparti. Det tar vi til etterretning, og da rekner jeg med at man også i retorikk følger opp det utover i landet og i avisene i tiden som kommer.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:26:14]: Denne saken er uhyre interessant. Det vi nå er vitne til, er at Kristelig Folkeparti og Høyre forlater den politikken de har stått for tidligere, og som dannet grunnlaget for det såkalte rovviltforliket, hvor Senterpartiet ikke var med. Når de to partiene nå legger seg på en annen tolking av bestandsmålet for ulv enn det som framgår av det nevnte forliket, innebærer det en ny holdning. Venstres standpunkt i dag belegger jo det.

Som folkevalgte må vi fornemme hva som rører seg blant dem som berøres av vedtakene våre. Det må være en helt sentral pilar i den rød-grønne regjeringas samfunns-syn. Regjeringa må derfor snarest mulig starte arbeidet med å utmeisle en ny rovviltpolitikk, der bestandsmål og konfliktflater følger en klar og entydig linje, hvor holdningene til de mennesker som lever i rovdryrområdene, tillegges større vekt – ja større vekt. Det er en balanse vi står overfor, og i den balansen må synet, vurderingene og verdiene til de menneskene som lever i områdene, tillegges større vekt, for at vi skal få en utvikling som kan føre til kloke framtidsvurderinger.

Alle i salen her er kjent med at det i Senterpartiets program står at vi er imot ynglende ulv i Norge. Hvorfor er vi det? Blant annet er vi imot det fordi det ikke er en genetisk unik ulvestamme som har tilhold i traktene Sverige/Norge. Tvert imot er det en ulvestamme som er en del av en betydelig finsk-russisk stamme, og det er et internasjonalt akseptert faktum. Spesielt har vi imidlertid et ansvar for fjellrev og rein, hvor vi har en annen genetisk situasjon.

Til slutt: Fremskrittspartiets Tord Lien har trøbbel med eget program, som sier at en skal være for ynglende ulv i Norge. Det var et betydelig mindretall på landsmøtet i Fremskrittspartiet som var uenig i denne formulering, sjølsagt fordi en var uenig i at en i Norge skulle ha ynglende ulv. Derfor må folk lese Fremskrittspartiets program. Det programmet er vel ingen tilfeldighet.

Presidenten: Presidenten skal avstå fra kommentarer.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [11:29:14]: Det er vel ikke oppsiktsvekkende at representantene fra regjeringspartiene stiller seg bak Soria Moria-erklæringen. Men det som er oppsiktsvekkende i denne debatten, er at Senterpartiet sier:

«Den erklæringen stiller vi oss bak så lenge denne regjeringen sitter.»

De stiller seg bak erklæringen, men ikke politikken, for det neste resonnementet som representanten Ola Borten Moe trakk, var at det var de fem partiene som inngikk forliket, som må stå ansvarlig for denne rovviltpolitikken, og ikke Senterpartiet. Det er oppsiktsvekkende at man stiller seg bak en erklæring, et papir, men ikke en politikk som denne erklæringen skal fremme.

Det har blitt hevdet i denne debatten at hvis vi begynner å endre på forliket, kan forliket rakne. Men store deler

av forliket er jo endret! Det gjorde man i denne salen i desember, da hele erstatningsordningen ble endret, som dagens regjering hadde nedfelt i Soria Moria-erklæringen. Så det har denne salen gjort.

Kristelig Folkeparti står på forliket. Vi har ikke endret standpunkt. Vi tar det ansvaret vi tok i 2004 og i 2005, også i 2006.

Da St.meld. nr. 15 for 2003-2004 ble behandlet, skulle halve Østfold i utgangspunktet ha ulv. I forliket ble hele fylket et område for rovvilt. Ifølge rapporten fra Høgskolen i Hedmark fra 15. april d. a., har Djurskogflokkene, som dekker arealet fra Rømskogen til svenskegrensen, fire ulver. I Rømskogflokkene, som dekker resten av kommunen, er det tre ulver. Disse ulvene er grenseulver. De går ikke innenfor forliket, men vi sier at dette må man kunne se på på et senere tidspunkt hvis det skjer store endringer fra da vi inngikk forliket.

Kristelig Folkeparti har en politikk som ikke er populistisk. Kristelig Folkeparti har en politikk som tar livskvaliteten til folk på alvor, og vi har en politikk for en bærekraftig forvaltning. Vi forlater ikke dette forliket, men vi ber om at vi kan komme tilbake dersom grenseulvbestanden overstiger bestandstallet fra da forliket ble vedtatt. Men det er «dersom» og «hvis».

Det er viktig for denne debatten at vi fra begge sider i hvert fall forholder oss riktig til sannheten og ikke prøver å tolke hverandre altfor langt. Jeg tror vi alle er tjent med det, og folket som bor i dette landet, er tjent med det.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [11:32:23]: Representanten Klungland har en evne til alltid å snakke om Fremskrittspartiets politikk når han er på talerstolen. Dette er gjerne et slags hemmelig kjærlighetsforhold som han har til oss, der en får følelsen av å være tilbake på barneskolen. Der ser en at guttene som har funnet seg en jente de liker, går og river dem i flettene istedenfor å våge å si rett ut at de er glad i dem.

Representanten Klungland må la være å lese seg blind på Kolbergs lille grå. Den er mer fantasifull enn Soria Moria-erklæringen. Jeg har faktisk lest Kolbergs lille grå selv, og synes den var ganske munter lesning, men særlig sannhetsgehalt var det ikke i den.

Når representanten Klungland lister opp om hvor fælt det ville ha vært i Bygde-Norge om Fremskrittspartiet fikk regjere, kan jeg bare si at verden ikke ville ha vært så ille, den ville faktisk ha vært ganske bra. Vi ville hatt levende bygder med Fremskrittspartiet også, men gjerne litt mer moderne enn Regjeringen i dag legger opp til.

La meg minne representanten Klungland, og for øvrig alle de andre regjeringspartiene, om at det ikke er Fremskrittspartiet som verner Bygde-Norge og reduserer muligheten for næringsaktivitet på land. Det er det den rød-grønne regjeringen som har gjort, og de støttet alle verneforslag i forrige periode. Det er ikke Fremskrittspartiet som verner sjøer og elver mot fiskerinæringen. Det er det de rød-grønne partiene som legger opp til. Det er ikke Fremskrittspartiet som verner stort sett alle vassdrag og reduserer stort sett alle kraftutbygginger, som ville ha vært en god verdiskaping i Bygde-Norge. Det er ikke

Fremskrittspartiet som jubler over en jordbruksavtale som forutsetter at antallet årsverk i landbruket faktisk skal reduseres med 4 000 årsverk.

I denne debatten prøver vi, istedenfor å hakke på de andre partiene, å ta Soria Moria-erklæringen på alvor. Det står i Soria Moria-erklæringen at hvis antallet ulv ødelegger livskvaliteten, skal en gjøre noe med det. Det vi ser i dag i flere områder, er at livskvaliteten i Bygde-Norge faktisk blir ødelagt på grunn av at antallet rovdyr er stort i visse kommuner. Da skulle denne regjeringen ha gjort noe. Det var hensikten med det forslaget som nå ble framlagt, nemlig at Stortinget her skulle gi klare signaler til Regjeringen om at den kursen vi er på, aksepterer vi ikke. Men det skjer ikke. Regjeringspartiene har dessverre brukt denne anledningen til å si at den kursen en er på, skal en fortsatt være på.

Men la meg minne representantene fra de rød-grønne partiene om at Soria Moria-erklæringen faktisk ikke er hellig. Vi har allerede bare i komiteen som har jobbet med denne saken, sett at flere punkter i Soria Moria-erklæringen har vært åpne for debatt. Jeg skal nevne to.

Det ene gjelder småkraftverk, der Soria Moria-erklæringen satte en grense på 1 MW. Der vet vi at regjeringspartiene angivelig strakk seg til minst 5 MW i forhandlingene med Sverige, men vi har aldri fått bekreftet det. Det andre er at til og med SV nå aksepterer mobile gasskraftverk. (Presidenten klubber.) Det var det heller ikke åpning for i Soria Moria-erklæringen. (Presidenten klubber igjen.) Da burde en akseptere at det også er endringer i rovdyrpolitikken.

Presidenten: Taletiden er over.

Gunnar Gundersen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Gunnar Gundersen (H) [11:35:49]: Jeg har bare en kommentar til Ola Borten Moe, som jeg synes tok meg altfor mye til sin inntekt. Det jeg prøvde å si, var at Høyre står ved rovviltforliket fullt ut, men min personlige holdning er at vi kunne ha gått lenger. Hedmark Høyre har et vedtak om nei til ulv, men jeg liker å forholde meg til realitetene, og derfor slåss jeg for en forståelse.

Jeg er veldig godt fornøyd med at det er en utvikling i saken, og at man har vært villig til å begynne å se på det. Jeg hadde ikke forventet at det var Senterpartiet som ville stikke hodet i sanden og glemme realitetene.

Presidenten: Tord Lien har også hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tord Lien (FrP) [11:36:45]: Representanten Borten Moe takket for avklaringen som var kommet fra min side. Jeg skulle ønske jeg kunne ha takket for avklaringen som kom fra regjeringspartienes side, men det kan jeg ikke gjøre. Ingen av regjeringspartienes representanter har svart på hvor mange ynglende ulver man kan akseptere i grenseområdene før man er klar til å endre politikk. Den avklaringen fikk vi ikke.

Så må jeg berømme representanten Lundteigen for å oppfordre folk til å lese Fremskrittspartiets program. Det er jeg helt enig i. Der står det fantastisk mye bra, bl.a. at vi skal ha ulv i Norge. Det står ingenting om ynglende ulv, som Lundteigen påstod, men at vi aksepterer at det er ulv i Norge, står i vårt program. Men samtidig står det i vårt program at vi ikke aksepterer at Miljøverndepartementet og Direktoratet for naturforvaltning skal kunne pålegge lokalsamfunnene en knallhard rovviltbelastning, uten at lokalsamfunnene selv er med og påvirker hele virkemiddelapparatet. Det er det som står i vårt program, og det står jeg helt inne for.

Lars Peder Brekk (Sp) [11:37:51]: Dette har vært en ganske interessant debatt, en debatt som delvis har vært preget av store ord fra begge sider. Men når representanten Ketil Solvik-Olsen fra Fremskrittspartiet bringer inn småkraftverk og andre problemstillinger i denne diskusjonen, blir det noen paradokser som det er vanskelig å følge, i alle fall politisk.

Jeg har lyst til å minne alle partiene i denne salen om et par ting som jeg opplevde i fjorårets valgkamp i mitt hjemfylke, Nord-Trøndelag. Vi er ikke særlig plaget av ulv, men også vi har arten – etter hvert. Etter initiativ fra Senterpartiet ble det i valgkampen en debatt mellom alle de politiske partiene som drev valgkamp, og det var faktisk slik at det i Nord-Trøndelag ble inngått et forlik, et rovdryrforlik, som også ble fulgt opp i andre fylker. Både Høyre, Fremskrittspartiet, SV, Kristelig Folkeparti og Venstre var med i det forliket. Vi var hjertens enige om en del ting. Bestandstallene, altså rovdryrforliket, var ikke tema i det forliket. Fremskrittspartiet var altså også med på forliket, for å nevne det spesielt.

Det vi var enige om, var at vi bl.a. skulle fokusere på å beholde de gamle erstatningsordningene. Vi var enige om at vi skulle jobbe med å endre nødvergeparagrafen. Vi var enige om at vi skulle jobbe for å få hurtigere uttak av skadedyr der det var vedtatt å ta ut dyr, altså et mer effektivt uttak. Vi var enige om at vi skulle sørge for å jobbe for å få bedre bestandsoversikt mv. Det var mange punkter som ble tatt opp, der partiene satte seg ned sammen og i fornuftige ordelag sa at dette her kunne vi bli enige om.

Jeg synes på sett og vis at denne debatten blir vel mye preget av de store ord, for det er faktisk slik at vi fortsatt bør kunne jobbe sammen om disse tingene. Jeg har lyst til å understreke at det også er årsaken til at man i regjeringserklæringen fikk inn disse elementene som noe Regjeringen skulle jobbe med. Jeg er veldig glad for at miljøvernministeren i dag så klart påpeker at hun skal følge opp dette, både dette med nødvergeparagraf, erstatningsordninger og hurtig uttak av skadedyr osv. Det er også helt åpenbart at det kravet vi har til Regjeringen og Miljøverndepartementet, som utøver politikken på dette området, er at når bestandstallet blir slik at det går ut over beiting, beitedyr og livskvaliteten til folk, skal en iverksette tiltak.

Presidenten: Per Roar Bredvold har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Roar Bredvold (FrP) [11:41:22]: Det meste er vel sagt, og det har ingen hensikt å si noe mer her, for avstemningen blir slik avstemningen blir.

Vi registrerer at Senterpartiet ikke blir med på det Dokument nr. 8-forslaget som forligger her i dag. Det er synd, og det er ille. Det handler om dårlig distriktspolitikk, og det handler om dårlig livskvalitet. Det handler ikke om levende distrikter.

Fra Senterpartiets side handler det ikke om å lytte til de ordførere som Senterpartiet har rundt omkring, bl.a. i Hedmark. Alle de ordførerne og varaordførerne står bak det forslaget Fremskrittspartiet har, og ønsker at det skal bli vedtatt. Men Senterpartiet tar ikke det til seg. Det hadde vært interessant å være flue på veggen – i den grad det hadde vært mulig – på senterpartimøtene rundt omkring i landet, og spesielt i Hedmark. Jeg tror det vil bli vanskelig å føre god senterpartipolitikk videre framover.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:42:32]: Når det temaet som vi har oppe her i dag, engasjerer folk veldig sterkt, tror jeg det har sammenheng med at det gjøres politiske vedtak på områder som er direkte relatert til biologiske fakta. De som da sitter nærmest og ser de biologiske faktaene, ser at det er et misforhold mellom hva som er naturens biologiske gang, og det en på politisk hold mener det burde være. Når jeg sier det, er det fordi det tidligere har vært gjort vedtak i denne salen om at ulv og beiting skal gå side om side, og det er noe som alle de som er berørt, vet ikke fungerer.

Når jeg tar opp dette, er det fordi jeg følte behov for å lese fra Fremskrittspartiets program. Der står det:

«I Norge bør det opprettholdes en rovdryrbestand av ulv, jerv, bjørn og gaupe.»

Det kan ikke forstås annerledes enn at det skal gjelde både hunndyr og hanndyr av alle de nevnte arter. Når det fra Fremskrittspartiet her blir sagt at det ikke gjelder ynglende ulv, det gjelder bare ulv, er det ganske spesielt når det står i en sammenheng hvor det er nevnt både «ulv, jerv, bjørn og gaupe», og alle de artene har yngling som en del av det biologiske faktum. Det er ikke gjort noen unntak fra det.

Det hadde vært en fordel om en her hadde kunnet tørre å si tydeligere hva som er de biologiske konsekvenser av de vedtak som blir gjort, og at en er oppriktig og ærlig i forhold til det. Det hadde ført til en mye større respekt. Dette gjelder rettigheter og bruk av arealer som en del av det, som er sentrale, og som dersom en blir fratatt det, sjølsagt må ha sin erstatning. Det er et av elementene.

Men utgangspunktet mitt var forsøket fra Fremskrittspartiet på å si at en har en annen holdning til yngling når det gjelder ulv, i forhold til det som står om de andre artene. Det er ikke det som framgår av programmet, eller det som framgår av de biologiske realitetene.

Presidenten: Martin Engeset har også hatt ordet to ganger, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Martin Engeset (H) [11:45:47]: Jeg tegnet meg nå rett og slett fordi jeg vil etterlyse svar fra miljøvernministeren. I mitt innlegg hadde jeg tre spørsmål og utfordringer til miljøvernministeren. Da synes jeg det er nokså spesielt at miljøvernministeren sitter stum som en østers og ikke gjør forsøk på å svare. Det gjaldt konflikt-dempende tiltak og hva hun konkret ville legge opp til der. Det gjaldt samarbeidet med Sverige og hva man konkret vil gjøre for å forvalte disse grenseflokkene. Og det gjaldt denne ulven i Rømskog som har drept 35–40 hunder i løpet av de siste årene. Jeg hadde satt pris på om miljøvernministeren faktisk kunne forsøke å svare på det jeg spurte om.

Lars Peder Brekk (Sp) [11:46:50]: I motsetning til Fremskrittspartiets Per Roar Bredvold får vi mer balanserte uttalelser fra Høyres Gunnar Gundersen, og de kommer fra det samme fylket og samme området. Bredvold påpeker at Senterpartiet ikke blir med på dette forslaget. Selvsagt gjør vi ikke det. Han påpeker at det gir dårlig distriktpolitikk, og det fører til dårlig livskvalitet. Distriktene lytter man ikke til, understreker han også i sitt siste innlegg.

Det er også slik – jeg har lyst til å understreke det – at rovdyrpolitikken har nær sammenheng med landbrukspolitikken ellers. Jeg har lyst til å påpeke at det er ingen andre partier som har en mer distriktsfiendtlig landbrukspolitikk enn Fremskrittspartiet. Det er ingen andre partier som stiller større omstillingskrav til landbruksnæringen enn Fremskrittspartiet. Ingen andre partiers politikk vil, hvis den blir gjennomført, føre til større avfolkning av distriktene, grenseområdene, enn Fremskrittspartiets politikk, hvis den gjennomføres. Jeg har lyst til å nevne det når en påpeker den såkalte distriktsfiendtlige holdningen til Senterpartiet.

Vi jobber fortsatt for å sikre distriktene gjennom landbruksavtaler og gjennom en balansert rovdyrpolitikk, der vi har gått inn på kompromisser. Det blir arbeidet vårt framover, og det skal vi stå for.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [11:48:28]: En liten kommentar til Lundteigens kreative tolkning av Fremskrittspartiets partiprogram. Det går an å komme og spørre oss, så skal vi forklare ham alt. Det står «bør» ikke «skal» – det er en vesentlig forskjell. Jeg skal ikke legge meg opp i ulvens sexliv, men jeg respekterer lokal forvaltning av ulven. Hvis det er slik at samtlige områder i Norge ikke ønsker ulv, blir det sannsynligvis lite ulv i Norge med Fremskrittspartiets politikk. Det er helt klart, for det står «bør» være ulv, ikke «skal» være ulv.

Hvis det er slik at mange områder ønsker ulv, f.eks. at Oslo-borgere ønsker ulv i Nordmarka, slik de ofte sier i meningsmålinger, ja, da har faktisk ulven en plass å være i Norge også. Det tror jeg vil være tilfellet, at det er en del områder der ulven ikke er til sjenanse for lokale innbyggere og derfor vil kunne leve godt. I de områdene der den går tett opp i befolkningen, må lokal forvaltning kunne si at her ønsker vi det ikke.

Det er en annen ting jeg gjerne skulle hatt svar på. Sauebøndene er pålagt 16 ukers utendørsbeite. For de fleste er utmarksbeite eneste alternativ, for de har ikke store nok innhengninger til å la sauene gå innenfor gjerdet. Hvis det da blir en beitenekt, hva skal bonden gjøre?

I Nationen den 26. mai sier sauebonde Kåre Kleiva at for han er det helt urealistisk å kunne gjerde inne store nok områder før beitesesongen begynner for å slippe sauene ut der. Erstatningene er altfor små til at han kan våge å slippe sauene sine ut. Uansett blir han da enten en lov-bryter fordi han ikke tør slippe sauene ut på beite slik han er pålagt, eller han går økonomisk konkurs fordi hele bukskapen hans – ikke hele, men opptil 40 pst., som statistikken sier – står i fare for å bli tatt av ulv eller annet rovdyr. Der er også noe jeg gjerne skulle hatt svar på fra regjeringspartiene, som sier at det forliket de har inngått, er så utrolig bra.

Statsråd Helen Bjørnøy [11:50:34]: Debatten tydeliggjør at forliket i Stortinget om rovviltpolitikken skal ligge fast.

Jeg skal ganske kort svare på noen av de spørsmålene jeg har fått, og det er et par ting som jeg har lyst til å kommentere. Det ene er at vi har nasjonale bestandsmål for ulv, men jeg har lyst til å understreke at det ikke er satt bestandsmål for grenseflokkene. Jeg vil også understreke det jeg sa i innlegget mitt i stad, at grenseulvene skal forvaltes av norske myndigheter dersom det oppstår skade eller fare for skade på norsk side.

Så fikk jeg spørsmål knyttet til kontakten med Sverige. Jeg sa også i innlegget mitt at jeg ønsker å styrke samarbeidet med Sverige. Likevel har jeg lyst til å nevne de tre områdene hvor vi har kontakt. Det ene er at det er kontakt – og dette har vært et tema – mellom meg som miljøvernminister i Norge og den svenske miljøvernministeren. I tillegg har vi kontakt på forvaltningsnivå på sentralt hold. Nå utarbeides det også kontakt mellom svenske myndigheter på regionalt nivå. Dette var bl.a. et tema vi diskuterte i Bodø i forbindelse med møtet i rovviltnemnda der.

Så har jeg også lyst til å kommentere dette med målrettet satsing på forebyggende og konflikt-dempende tiltak. Det er nettopp lagt opp til at det er de regionale nemndene som selv skal fordele disse midlene. Den summen er økt i budsjettet, men det er nemndene som skal fordele dem. Det jeg ser, er at det her er stor kreativitet, og det vitner om stor innsikt i de planene som nå legges. Jeg kan ikke liste opp alle de tiltakene som settes i verk rundt om i de regionale nemndene, men jeg kan f.eks. nevne opplæringstiltak og samarbeidsprosjekt med organisasjoner, som Norges Jeger- og Fiskeforbund. Det er altså forskjellige slike typer tiltak som nå settes i gang lokalt.

De regionale rovviltnemndene lager i disse dager sine endelige forvaltningsplaner. De er interessante og bør absolutt leses av alle som er opptatt av temaet, fordi forvaltningsplanene for de ulike regionene også legger føringene for de konkrete tiltakene som nå skal settes inn.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 2455)

S a k n r . 2

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg om å gjennomgå alle særnorske miljøkrav som kan medføre konkurranseulempet for norsk industri (Innst. S. nr. 150 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:42 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker etter statsrådets innlegg innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heidi Sørensen (SV) [11:54:44] (ordfører for saken): Nå som ulven har overlevd nok en debatt i Stortinget, kan vi ta fatt på behandlingen av et nytt Dokument nr. 8-forslag fra Fremskrittspartiet. Denne gangen gjelder det følgende forslag fra Fremskrittspartiet:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomgå alle særnorske miljøkrav som kan medføre konkurranseulempet for norsk industri, og fremme forslag om nødvendige endringer som sikrer samme miljøkrav for norsk industri som er gjeldende i EU og andre sammenlignbare konkurrentland.»

Komiteen har behandlet dette forslaget, og det er gledelig, vil jeg si, at en enstemmig komite viser til at det er en målsetting at Norge skal bli et miljøpolitisk foregangsland. For at framtidens generasjoner skal ha tilgang til et godt miljø og ren natur, må hensynet til miljøet være gjennomgripende i alt vi foretar oss. Norge skal være en pådriver i det internasjonale miljøsamarbeidet. Det er godt at det er en enstemmig komite som sier det.

Videre viser komiteens flertall, med unntak av Fremskrittspartiet, til at det å være et foregangsland innebærer å gå foran med nye tiltak og virkemidler i miljøpolitikken. Flertallet peker òg på at miljøreguleringer kan bidra til å redusere kostnader og risiko for bedrifter, og dermed være med og styrke norske bedrifters konkurransevne. Flertallet vil også peke på at noen bransjer har vokst kraftig som følge av nye miljøkrav, f. eks. leverandører av renseteknologier og avfallssystemer.

I de seneste månedene har vi sett et glitrende eksempel med børsnotering av REC – Renewable Energy Corporation – som har hatt rekordnoteringer. Det er et selskap som jobber for å fremme solenergi, og som bl.a. i sin portefølje har bedriften ScanWafer, som er noe av det mest spennende industrieventyret vi har i Norge. ScanWafer produserer «wafers», som er det man trenger for å lage en solcelle. På dette området har de i dag 30 pst. av verdensmarkedet – et verdensmarked som vokser med over 20 pst. i året.

Flertallet viser videre til at selvfølgelig er internasjonalt samarbeid viktig for å løse miljøutfordringene. Videre peker flertallet på at strengere miljøkrav kan gjøre at Norge vil ligge i forkant i utviklingen av miljøteknologi, noe som også over tid kan være med og styrke norsk næringslivs konkurransevne ettersom strengere miljøkrav også gjøres gjeldende i andre land. Kombinerer vi den satsingen med en satsing på økt forskning og utvikling, kan miljøpolitikken være et viktig bidrag i næringspolitikken. Flertallet understreker videre at det selvfølgelig er de totale rammebetingelsene norske bedrifter møter i forhold til sine internasjonale konkurrenter, som er det avgjørende, og ikke miljøkrav alene.

Et annet flertall, bestående av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at Regjeringen vil samarbeide med utbyggerne av gasskraft om anlegg for CO₂-fangst. Dette er noe som kan få Norge helt i tet når det gjelder å utvikle teknologi som vil bli svært viktig framover. Det kan være den teknologien som kan gjøre at vi globalt klarer å møte den største miljøutfordringen vi står overfor, nemlig truselen om menneskeskapte klimaendringer.

På denne bakgrunn avviser komiteens brede flertall, med unntak av Fremskrittspartiet, Dokument nr. 8-forslaget.

Hans Frode Kielland Asmyhr hadde her overtatt presidentplassen.

Rolf Terje Klungland (A) [11:59:06]: Selv om jeg nok kommer til å nevne Fremskrittspartiet, som forslagsstillere, i dette innlegget òg, vil jeg si at det har ingenting med forkjærlighet til partiet å gjøre, for på tross av Fremskrittspartiets mistriksel mener vi i Arbeiderpartiet at vi lever i et fantastisk flott land.

Jeg er så gammel at jeg kan huske da vi innførte tvungen renovasjon i Norge. Da var det sånn at det i bekker og elver fløt av bleier, plast, bilbatterier og diverse tungmetaller. Så ble det altså foreslått tvungen renovasjon. I min hjemkommune ble det stiftet et parti med én sak på programmet: De var imot tvungen renovasjon. De kom inn i kommunestyret med fire representanter. Dersom en tar en tur til Kvinesdal i dag og spør om det er noen som vil gå tilbake til frivillig renovasjon, er jeg helt sikker på at svaret er entydig. Det er det ingen som vil.

Jeg begynte å jobbe på Tinfos Jernverk i 1981. På Tinfos hadde man et slamreanseanlegg som vi stoppet en gang i året for vedlikehold. Da spylte vi dritten på fjorden, ett døgn i året. Så ble de pålagt av SFT å bygge et reanseanlegg til, slik at de slapp å spyle den på sjøen. De protesterte veldig og sendte meg som fagforeningsleder inn til Thorbjørn Berntsen for å protestere, for dette var bortkastete penger. Men Thorbjørn Berntsen sa: Nei, de skal bygge dette reanseanlegget.

Da de startet reanseanlegget, gikk direktøren ut i media og sa at dersom reanseanlegget står i ett døgn, vil vi slippe ut like mye dritt som vi ville ha gjort i løpet av 100 års drift med reanseanlegget. I fagforeningen på Tinfos Jernverk følte vi oss rundlurte. Det var 3,65 pst. av utslippene

fra Tinfos. Men da de fikk renseanlegget, tilsvarte det 100 års utslipp med renseanlegget i drift. Det viser at vi er helt avhengige av at det stilles miljøkrav.

Fiskaa verk i Kristiansand hadde et avfallsproblem. De fylte opp størrelsen av en fotballbane med ti meter støv hvert år. De ble pålagt å slutte med det. Så fant forskningsavdelingen som de hadde, ut at det gikk an å tjene penger på støvet. Etter den tid kjørte de ovnene så dårlig de kunne, for å få mest mulig støv. De tjente mer på å selge støvet enn de tjente på å selge metallet. Det gjorde de på grunn av miljøkravene som ble pålagt dem.

Når Fremskrittspartiet i sitt forslag skriver at de ber Regjeringen «fremme forslag om nødvendige endringer som sikrer samme miljøkrav for norsk industri som er gjeldende i EU og andre sammenlignbare konkurrentland», må man spørre: Hva er det? Kan Fremskrittspartiet svare på det? Når det gjelder velferd, har vi ingen sammenlignbare konkurrentland. Det må altså være i forhold til industrien. Skal vi ha samme miljøkrav som i Russland, som i Qatar, som i Brasil, som i Afrika? Fremskrittspartiet må begynne å svare for den politikken de står for. De harselerer med flertallet på grunn av at vi har 80 pst. av EUs miljølovgivning implementert i den norske miljølovgivningen. Tinfos hadde altså 100 års utslipp med 3,65 pst.

Jeg er stolt over at vi skal føre en offensiv miljøpolitikk, at Regjeringen har sagt at vi skal bli miljønasjonen. Da trenger vi en aktiv politikk. Det er noe alle vil tjene på. Jeg håper virkelig at den teknologien vi kommer fram til, kan overføres til andre land, ikke minst til kineserne, sjøl om Fremskrittspartiets formann mener at de skal ha samme forbruk som oss.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:04:33]: Akkurat nå er jeg glad for at jeg ikke er jente med langt hår. Da hadde det lugget godt i flettene mine!

Fremskrittspartiet er for et godt miljø, til representanten Klunglands orientering. Vi er for rent vann. Vi er for ren luft. Vi er for tiltak som sikrer dette, og vi er også for tvungen renovasjon – ja, tenk det! Men vi er imot en ren symbolpolitikk som kun ødelegger for norsk næringsliv, uten å ha særlig effekt på miljøet. Det er en slik symbolpolitikk vi tar opp i forslaget. Vi ser ikke på om det har konkret effekt lokalt. Godt miljø er i alles interesse. Uenigheten går på hvor strenge særnorske krav man skal ha på en del områder i forhold til utlandet. Internasjonale miljøutfordringer må løses internasjonalt, ikke kun gjennom små norske tiltak som ikke har noen reell effekt på det internasjonale miljøet.

Forslaget vårt har bakgrunn i Hydro Årdal-saken. Det var faktisk regjeringspartienes egen opptreden i den saken som gjorde at vi fremmet dette forslaget. For det er miljøregler som tvinger fram nedstengingen av Søderberganlegget tidligere enn Hydro hadde ønsket. Jeg har ingen interesse av å ta opp en debatt om det er fornuftig eller ikke. Jeg konstaterer at det skjer, og at det sannsynligvis har en del positive effekter på miljøet lokalt. Det er bra. Men Regjeringen satte seg selv i en vanskelig situasjon ved at de i valgkampen lovet at de skulle redde Hydro År-

dal. Gjennom den kaotiske oppførselen mange i regjeringspartiene hadde da Hydro bestemte seg for nedleggelse av Årdal, skapte de usikkerhet og tvetydighet om hva de lovet, og om hva de skulle gjøre. Representanten Heidi Sørensen fra SV sa i Dagsavisen at det var umulig for Regjeringen å endre noe på dette, for dette var internasjonale forpliktelser som vi ikke kunne komme oss vekk fra, mens næringsminister Eriksen og statsminister Stoltenberg ønsket at Hydro ville søke om dispensasjon for å kunne forlenge driften. Var det da internasjonale krav som stoppet Hydro fra å kunne gjøre det, eller ikke? Det er slike ting vi ønsker å ta opp her. Hva er det som gjelder? Det er høyst usikkert hva som er Regjeringens politikk. Det er nok å sitere Tor Steinum, informasjonsdirektør i Norsk Hydro, som sa til Dagsavisen den 23. februar:

«Man kan få inntrykk av at miljøpolitikken prioriteres den ene dagen, og arbeidslivspolitikken den neste. (...) Det er flere sider ved politikken rundt dette som vi synes ikke akkurat er ryddig i forhold til langsiktig avklarte rammebetingelser og styringssignaler.»

Det er dette Fremskrittspartiet her ønsker å ta opp, ikke gå tilbake til en tid da man sprang rundt med bøtter for å tømme doen, slik representanten Klungland indikerte.

Så registrerer jeg at innstillingen, istedenfor å ta opp den reelle problemstillingen, kun går på festtaler om at Norge skal være et foregangsland, alt er positivt med særnorske krav. Likevel sier en at stort sett alle miljøregler i Norge kommer fra EU, så det er ikke noe å bekymre seg over at de skal være særnorske. Så er det en hyllest til gasskraftverk og CO₂-rensing. Men problemstillingen som Hydro Årdal-saken viste, er høyst reell.

Jeg skal bruke to eksempler for å illustrere det. Særnorske miljøkrav – ja, vi har undertegnet Kyoto-avtalen. Den tilsier at vi skal regulere CO₂-utslippene globalt. En kan kjøpe og selge kvoter, og en kan foreta investeringer i andre land. Likevel vil den rød-grønne regjeringen at vi skal ha særnorske krav for CO₂-rensing. Det er ikke et krav som er pålagt oss i Kyoto-avtalen. Det er ikke et krav som noen andre land har. Effekten er at en får ikke nye konsesjoner for rensing på plass.

Så er det noen som sier at Kårstø-anlegget er bygd, men Kollsnes og Skogn er ikke lønnsomme – ergo vil ingen andre heller være lønnsomme. Det er mulig, men så lenge en ikke tillater konsesjoner på samme vilkår som Kårstø har, har en en forskjellsbehandling. Lyse Energi har sagt i Stavanger Aftenblad at så lenge det er krav om CO₂-rensing, vil de ikke engang vurdere å sende inn en søknad. Mongstad har sagt at de kan finne lønnsomhet i et gasskraftverk, men ikke hvis det er krav om CO₂-rensing. Tjeldbergodden sier de kan få til lønnsomhet i gasskraftverk, men de forlanger at staten skal dekke kostnadene for CO₂-rensing. Sist nå har Industrikraft Møre sagt at de kan få på plass gasskraftverk som er lønnsomt innen 2008, men uten CO₂-rensing. Regjeringens særnorske rammevilkår vil ikke tillate at det skjer.

På samme måte så vi at særnorske rammevilkår for treforedlingsindustrien gjorde at Norske Skog gikk ut i Dagens Næringsliv den 3. mars i fjor og sa at hvis de ikke får like rammevilkår i Norge som i EU, vil de måtte vurdere

sin tilstedeværelse i Norge. Da var det ingen som reagerte. Da Norske Skog senere flyttet ut fabrikken Union, var alt på plass, men da var det allerede for sent. Det skjedde på grunn av særnorske rammevilkår.

Fremskrittspartiets forslag er bra. Det tar opp gode miljøregler. Vi legger oss på linje med EU og andre vestlige land vi konkurrerer med. Forslagene er gode. Alle kan stemme for dem hvis de vil gi et signal til Regjeringen. Vi svekker ikke norsk miljøvernpolitikk, men vi tar vekk symbolpolitikken, som kun er til hinder for norsk næringsliv.

Jeg tar herved opp forslagene.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen tok opp de forslagene han refererte til.

Ivar Kristiansen (H) [12:10:19]: Grunntanken i Fremskrittspartiets forslag har jeg stor forståelse for, men jeg tror samtidig det er viktig at når vi snakker om næringslivets rammebetingelser, konkurranseutsatt sektors rammebetingelser, må vi se disse i en total helhet, de totale rammebetingelsene, som selvfølgelig er avgjørende for hvordan vi skal klare oss, hvordan vi skal skape verdier for fordeling til alle de goder vi har som mål å skape i stor nok grad til den norske befolkning. Dette er vi nødt til å ha i bakhodet, og det er jeg sikker på at også forslagsstillerne har.

Vi har sett tendenser til at norsk industri på noen områder ikke har vært konkurransedyktig. Vi så spesielt på begynnelsen av dette årtusen at en del foretak valgte å flytte ut av landet og etablere seg i bl.a. Baltikum. Ikke alltid har det skyldtes særnorske miljøkrav, men heller andre økonomiske forutsetninger som gjorde at vi på begynnelsen av årtusen ble lite konkurransedyktige. I dag er situasjonen annerledes, og på mange områder er vi særdeles konkurransedyktige.

Selvfølgelig vil vi aldri kunne konkurrere med produksjon fra Østen, fra Kina og India, når vi sammenlikner deres betingelser med norske lønnsbetingelser, arbeidsbetingelser, osv. Jeg tror at på mange måter er det bare positivt at vi har fått en globalisering som kan gi muligheter for alle, ikke like muligheter enda, dessverre, men likevel muligheter som gjør at noen land som har vært og er underutviklet, nå har fått mulighet til å selge det de kan, og forutsetning for å produsere til den moderne delen av verden.

På den annen side er det Høyres klare oppfatning at Norge må være et foregangsland i miljøpolitisk sammenheng. Det er ikke noe land i verden som har mer å tjene på å ha en høy miljøprofil. Skal vi med kraft gyve løs på andre land som ikke har tilnærmedesvis vår standard, er vi nødt til å ha vår egen sti rein på område etter område. Vi er totalt prisgitt at vi har et økosystem for all vår eksistens, all vår bosetting og på mange måter også for vår verdiskaping.

Det er også viktig at vi har strenge krav og setter en standard som gjør at vi kan få med oss andre land, enten som da vi var med på å utvikle en Kyoto-protokoll, eller at vi velger å se fremover, hvordan vi skal håndtere klima-

politikken, eller ulike miljøtrusler som vi har rundt oss. Vi må være et foregangsland, en foregangsnaasjon, når det gjelder både klimapolitikk, forvaltningspolitikk, fiskeripolitikk osv. Skal vi fortsatt kunne leve i en trygg verden i trygge omgivelser, skal vi kunne markedsføre oss på den måten internasjonalt som vi ynder å markedsføre oss på, må vi ha en høy standard, og derfor må vi sette en høy standard.

Klimapolitikken og miljøtrusler må vi først og fremst prøve å løse i en internasjonal sammenheng. I parentes sagt: Når vi likevel adopterer det meste av internasjonale og nasjonale miljøregler fra EU, er det veldig synd at Norge ikke kan være innenfor Europas beslutningsorganer og påvirke de standardene som settes der.

Vi må også se det positive i det å sette strenge standarder. Norsk industri har på mange måter lyktes i å utvikle seg til å være miljøvennlig. Vi ser det spesielt innenfor det som er lokomotivet i norsk økonomi, olje- og gassnæringen, hvor norsk standard, norsk miljøteknologi, norsk teknologi i særdeleshet, er blitt en merkevare som eksporteres for flere titalls milliarder til utlandet. Vi ser at dette også er et fortrinn når vi ser på utviklingen innenfor offshore i andre land. Det er imidlertid de totale rammebetingelsene som må være avgjørende i en økonomisk sammenheng.

Når det gjelder miljø, er det viktig og nødvendig at Norge er et foregangsland.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [12:15:37]: Kristelig Folkeparti har en målsetting om at Norge skal bli en ledende miljønaasjon. Da må vi gå i front og satse på miljøvennlige løsninger. Vi vet at klimaproblemene er så enorme at de krever særskilte løsninger. Vi trenger derfor en rekke tiltak og omfattende bruk av virkemidler for å redusere klimautslippene. Vi må oppfylle våre utslippsforpliktelse gjennom nasjonale tiltak, supplert med bruk av Kyoto-mekanismene. Vi er forpliktet til å redusere våre samlede klimagassutslipp i femårsperioden 2008–2012. Dette er bare et første skritt for å møte den globale klimautfordringen. Det er behov for langt større utslippsreduksjoner på lengre sikt, og alle land må bidra til dette – Norge og norsk industri inkludert.

Kristelig Folkeparti er opptatt av å sikre arbeidsplasser i Norge, og å skape gode rammevilkår for norsk industri. Men det er også viktig å presisere at det ikke nødvendigvis er miljøkravene som gjør at arbeidsplasser i Norge er truet og også legges ned, slik det er blitt hevdet fra Fremskrittspartiet.

Det har, slik Kristelig Folkeparti ser det, mer å gjøre med våre lønnskostnader, vår skatte- og avgiftspolitik og også de totale rammebetingelser som norske bedrifter møter i forhold til sine konkurrenter på det internasjonale markedet. Rammebetingelser for norsk industri blir i dag i stor grad fastlagt gjennom internasjonale avtaler. Det gjelder både det internasjonale handelsregelverket gjennom WTO, internasjonale miljøavtaler bl.a. gjennom FN eller avtaler på andre områder. Vi vet at 80 pst. av norske miljøregler kommer fra EU som følge av EØS-avtalen. Studier fra EU viser også at miljøregulering kan styrke

norske bedrifters konkurransevne. Det har vi sett bl.a. innenfor renseteknologi og avfallssystemer.

Det er også viktig å få fram at uten miljøkrav til industrien vil det ta lengre tid før industrien kanskje selv satser på å utvikle miljøvennlig teknologi og miljøvennlige løsninger.

Kristelig Folkeparti har krevd CO₂-håndtering ved bygging av gasskraftverk i Norge. Mange trodde ikke dette var mulig. Nå ser vi at Statoil og Shell satser på CO₂-håndtering. Det vil bli til fordel for Norge. Vi vil ligge i forkant av utviklingen innen miljøteknologi, og dette må vi ta vare på.

Gunnar Kvassheim (V) [12:18:46] (komiteens leder): Venstres ambisjon er at Norge skal være et miljøpolitisk foregangsland. Det er også et mål for Venstre at Norge skal være et attraktivt land å drive næringsvirksomhet i. Derfor er gode rammevilkår for industri og annet næringsliv viktig.

I Norge har vi vist at det ikke er noen motsetning mellom det å lede an i miljøpolitikken og det å ha et konkurransedyktig næringsliv. Internasjonalt samarbeid er avgjørende for at vi skal nå flere av våre miljømål. Derfor er det viktig med høye og strenge miljøkrav i flest mulig land. Rundt 80 pst. av norske miljøregler kommer fra EU, som følge av EØS-avtalen. Det betyr at på dette området er vi i all hovedsak på linje med sammenlignbare land. Venstre ønsker at Norge skal vise vei ved at vi lar miljøhensyn veie tungt på stadig flere områder. Dette innebærer at når hensynet til miljøet tilsier det, må vi være villige til å lede an og sette krav selv om det ikke er stilt tilsvarende krav i alle sammenlignbare konkurrentland. Det bør tvert imot være en utfordring for oss dersom det er områder hvor vi ligger etter, og hvor andre sammenlignbare land stiller strengere miljøkrav enn oss. Slike områder fins, og det må vi gjøre noe med.

En god miljøpolitikk som inkluderer at vi setter strenge miljøkrav overfor industrien, er framtidsrettet og også en fordel for industrien. Krav utløser gode løsninger og ny teknologi som gjør bedriftene mer konkurransedyktige, ikke mindre. De som møter krav tidlig, tilpasser seg og får konkurransefortrinn framfor bedrifter som møter lignende krav på et senere tidspunkt. Det vil være meningsløst om norsk industri skal forurense mer eller sløse med ressurser fordi eventuelt andre får anledning til det.

Vi må se på miljøkrav som en mulighet og ikke som et problem. Arbeidet med å få rensed CO₂-utslipp fra gasskraftverk er et godt eksempel på det. CO₂-rensing åpner for ny energiproduksjon og er nødvendig om vi skal nå målene i Kyoto-avtalen. Men krav om CO₂-rensing bidrar også til utvikling av løsninger innen teknologi, som kan eksporteres og selges til andre. Det er bra for miljøet, og det er bra for industrien.

Som storeksporthør av olje og gass er det naturlig at Norge bidrar til å utvikle og gjøre kommersiell teknologi som forurenser mindre enn den vi har i bruk i dag. Mange har latt seg overraske av Fremskrittspartiets engasjement for gode rammevilkår for fornybar energiproduksjon. Dette engasjementet har vært positivt. I den saken vi nå behandler, er Fremskrittspartiet tilbake i den posisjonen

vi har vent oss til at partiet har i miljøpolitikken. Når partiet ber Regjeringen lempe på miljøkrav dersom de er strengere enn dem som stilles i andre land, betyr det større utslipp til skade for miljø og helse. Og det mener Fremskrittspartiet at vi skal gjøre i et land som har verdens beste økonomi, rekordhøy sysselsetting og en industri som gjennomgående går veldig bra.

La oss konsentrere oss om å finne områder i miljøpolitikken hvor vi kan bli enda bedre, gjøre noe med det og dermed lede an i miljøpolitikken. Så kan vi være stolte av det og la det være en inspirasjon for andre land, som kan følge etter.

Jeg kommer til å sikre meg en utskrift av representanten Klunglands innlegg i dag, for det var veldig bra. Det knyttet et overordnet mål til praktiske eksempler. Jeg håper bare at dette nå er representativt for Klunglands syn, og ikke for de synspunktene han gav uttrykk for før valget, da han gjorde seg til talsmann for et stort antall gasskraftkonsesjoner uten krav om CO₂-rensing.

Statsråd Helen Bjørnøy [12:22:45]: Jeg vil understreke at de miljøkravene som norske bedrifter møter fra myndighetene, skal løse viktige og alvorlige miljøproblemer. Som det framgår av mine tidligere redegjørelser for komiteen i denne saken, er rammebetingelsene for norsk industri med hensyn til miljøkrav i stor grad fastlagt gjennom internasjonale avtaler.

I Norge har vi høy miljøstandard bl.a. fordi EU – som vår viktigste handelspartner – stadig innfører mer ambisiøse miljøregler. Når europeisk næringsliv er underlagt tilsvarende miljøregler, betyr det at norsk næringslivs konkurransevne ikke svekkes som følge av miljøreglene.

For Regjeringen er det samtidig viktig at Norge spiller en aktiv rolle internasjonalt for å utvikle avtaler og regelverk på miljøområdet. Jeg vil understreke betydningen av internasjonalt samarbeid som en vesentlig forutsetning for å finne gode løsninger på en rekke av de alvorlige miljøproblemer vi står overfor. Der EU foreløpig ikke har utviklet fellesharmoniserte standarder, vil Norge kunne fastsette strengere nasjonale krav. Dette vil Regjeringen benytte hvis sårbar natur, teknologiutvikling og nasjonale eller internasjonale miljøhensyn tilsier det.

Jeg er glad for at alle partier unntatt Fremskrittspartiet i all hovedsak gir støtte til den miljøpolitikken Regjeringen ønsker å føre på dette området. Det er således ikke behov for å foreta en gjennomgang av alle norske særkrav, slik Fremskrittspartiet foreslår.

Det er viktig å være klar over at norske miljøkrav fastsettes etter at det er foretatt en bred avveining som skal ivareta hensynet til norsk industri. Man kan derfor ikke på et generelt grunnlag fastslå at norske miljøkrav medfører konkurranseulempes for norsk industri. Bedrifters konkurransevne er sammensatt av svært mange faktorer, og i den sammenheng er det gledelig at studier fra Europa viser at miljøreguleringer kan gi konkurransefordeler og skape nye, gode arbeidsplasser og teknologimarkeder. Med andre ord kan miljøreguleringer være god butikk.

Det er viktig at utfordringene industrien møter på miljøområdet, vurderes i en bred samfunnsmessig sammen-

heng. I stortingsmeldingene om Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand blir Stortinget presentert for de miljøutfordringene Norge står overfor, hvilket internasjonalt samarbeid Regjeringen vil delta i, og hvilke virkemidler og tiltak Regjeringen vil gjennomføre for å møte miljøutfordringene. Regjeringen gir på denne måten Stortinget en god orientering om forhold som er av betydning for norsk industri.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:27:16]: Jeg merker meg at statsråden sier at strenge miljøkrav kan gi konkurransefordeler, men det poenget som Fremskrittspartiet prøver å få fram i denne debatten, er at det ikke alltid gir konkurransefordeler. Av og til ser vi at strenge norske miljøkrav, som vi ikke finner maken til i andre land, og som heller ikke har noen lokale miljøkonsekvenser av betydning, faktisk medfører at industrien relokaliserte seg. Den flytter ut av Norge og etablerer seg i andre land, med de samme globale miljøutslippene.

La oss se på Norske Skog. Norske Skog gikk ut i avisene den 3. mars 2005. Konserndirektør Ketil Lyng sa til Finansavisen at selskapet er et globalt selskap som må vurdere tilstedeværelsen i Norge hvis særordningene ikke endres. Og – jeg siterer:

«Det vil alltid være et spørsmål hvor investeringene bør gjøres. Det taler ikke til Norges fordel i for mange sammenhenger å drive særpolitikk i det rammevilkår etablerer seg globalt.»

Da er spørsmålet: Var det fornuftig av Norge ikke å inkludere treforedlingsindustrien i klimakvoteloven? Og vil eventuelt statsråden gjøre noe med dette som her er tatt opp?

Statsråd Helen Bjørnøy [12:28:30]: Det er viktig å understreke at vi står overfor store miljøutfordringer, og jeg forventer at representanten kan gjøre rede for det dersom det er riktig, det han sier, at vi bare driver med symbolpolitikk når det gjelder miljøstandarder.

Vi står overfor miljøutfordringer av dimensjoner både i Norge og internasjonalt. Derfor er de kravene vi stiller, nettopp forankret i nødvendige tiltak for å nå målsettingen om bl.a. å redusere utslippene i forhold til klimaproblemet. De reglene vi har innført der, er helt nødvendige, og det må komme kraftigere tiltak til for at vi skal kunne redusere klimautfordringene som vi står overfor.

Ivar Kristiansen (H) [12:29:43]: Når vi ser den energipolitiske beslutningskrisen som preger dagens regjering, som medfører at Regjeringen sier nei til alt som kan bidra til å løse den kommende energikrisen, først og fremst i Midt-Norge, men også i fedrelandet generelt, og man velger å si nei til norske gasskraftverk med en internasjonal standard for CO₂-håndtering, tvinger spørsmålet seg frem: Vil dette komme til å medføre eller ikke at statsråden en gang i løpet av perioden kommer til å si ja til sterkt forurensende mobile gasskraftverk for å løse den akutte krisen?

Jeg synes representanten Gunnar Kvasheim sa det ganske godt i sitt innlegg: Det er meningsløst at Norge kan forurense fordi andre gjør det. Det ser ut til at Regjeringen kommer i den situasjonen.

Statsråd Helen Bjørnøy [12:30:43]: Jeg skal forsikre Stortinget om at når Regjeringen har konkludert med hensyn til tiltak rettet mot utfordringene i Midt-Norge, vil Stortinget få seg forelagt konklusjonene.

Men det jeg har lyst til å si, er at denne regjeringen første halvåret har ført en offensiv klimapolitikk. Vi har kommet noen gode skritt i riktig retning for å nå de forpliktelsene vi har under Kyotoprotokollen, og vi har satt i gang tiltak som vil ha stor betydning for norsk klimapolitikk. Det gjelder i forhold til CO₂-håndtering, det gjelder de sektorvise klimaplanene, og det gjelder det vi nå setter i gang med av tiltak på området biodrivstoff. Vi er i gang med å oppfylle våre internasjonale forpliktelser under Kyotoprotokollen gjennom nasjonale tiltak. Så jeg skal forsikre om at vi er godt på vei for å nå klimamålsettingene våre.

Gunnar Kvasheim (V) [12:32:05]: Jeg stiller meg i det store og hele bak de synspunktene som statsråden gav uttrykk for i sitt innlegg, og som også er reflektert i innstillingen der hvor regjeringspartiene og Venstre står sammen.

Jeg har lyst til å knytte et spørsmål til det som siste republikant tok opp, nemlig muligheten for å ta i bruk mobile gasskraftverk, som regjeringspartiene åpenbart holder åpen i forhold til situasjonen i Midt-Norge. Ser miljøvernministeren at en eventuell bruk av mobile gasskraftverk vil komplisere arbeidet med å nå våre Kyoto-forpliktelser? Og ser statsråden at Norge med de forutsetninger vi har når det gjelder energiproduksjon, dersom vi tok i bruk disse sterkt forurensende gasskraftverkene, som har lav effektivitet, ville sende signaler til andre land som er annerledes enn dem både statsråden og undertegnede vektla i våre innlegg, nemlig at vi skal lede an?

Statsråd Helen Bjørnøy [12:33:10]: Jeg kan forsikre representanten Kvasheim om at jeg ser alle problemer knyttet til bruk av mobile gasskraftverk, både forurensningsproblematikken og det at det er lite effektivt, iallfall etter det som vi vet om gasskraftverkene i dag.

Det er klart at alle tiltak som eventuelt kan tenke seg som slipper ut mer enn vi har tenkt, fører oss i gal retning. Derfor er det ikke noe ønskelig å prioritere mobile gasskraftverk.

Nå er det mange avveininger som skal gjøres, og Regjeringen har altså ikke trukket de konklusjonene som skal trekkes om hvilke tiltak som skal benyttes når det gjelder kraftsituasjonen i Midt-Norge. Det vil vi komme tilbake til Stortinget med.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Terje Aasland (A) [12:34:51]: Rammebetingelsene for industrien er viktige. Det er viktig med forutsigbare rammebetingelser, og da kanskje i første fase de økonomiske rammebetingelsene. Likeledes er kraftprisene viktige. Det er viktig også hvordan en behandler og bruker andre naturressurser, f.eks. gassen, etter hvert som industrien kan ta den mer i bruk.

Men det er klart at vi ikke kan være med på å legge til rette for industrien ved å si nei til miljøkrav og også nei til særskilte miljøkrav i Norge. Faktum er at vi ikke er urimelige i dette landet når vi setter krav til industrien. Det foreligger faktisk ganske grundige, saklige og nøkterne vurderinger bak de kravene som settes. Det er ingen urimelighet bak dem. Vi får teknologi gjennom de kravene som settes, og vi får totalt sett et bedre miljø.

Selv kommer jeg fra Grenland, som er et godt eksempel på nettopp at miljøkrav ikke gir den usikkerheten som Fremskrittspartiet hevder, bl.a. gjennom forslaget. Det gir faktisk gode miljøgevinster, men også betydelige økonomiske gevinster for industrien. Jeg anbefaler på det sterkeste og varmeste Ketil Solvik-Olsen å ta en tur til Grenland og besøke industrien og høre hva industrien selv sier, i det området hvor en har forent miljøkrav med også å tjene penger, og samtidig sørget for at beboerne har det rimelig greit.

Så sier Ketil Solvik-Olsen at han ønsker å ta et oppgjør med symbolpolitikken. Men det er jo ikke det Fremskrittspartiet gjør gjennom forslaget. Tvert om, de framhever nok en gang symbolpolitikkenes effekter og bruker Hydro og Søderberglinjen i Årdal som ett eksempel. Her er Hydro tilbudt teknologi fra Elkem på Lista, som kunne medført at de kunne drevet med Søderberg-teknologien videre på en enkel og grei måte innenfor de miljøforpliktelsene som foreligger. Men Hydro har altså takket nei.

Så blir Norske Skog tatt fram som det andre eksemplet, og det blir vist til Union. Det er faktisk sånn at Union som bedrift i Norske Skog-konsernet aldri har betalt CO₂-avgift. Det er faktisk feil det som representanten Solvik-Olsen hevder.

Så sier han at det handler om rammebetingelsene og situasjonen for Norske Skog. Jeg har lyst til å påpeke hva Oksum sa, og han understreket det i saken om nedleggelsen av Union i Skien, at dette handler ikke om myndighetenes rammebetingelser, men om et marked som de ville styre ene og alene selv. Så det er direkte feil bruk av sitater og direkte feil vinkling i forhold til det som er forslaget. Dette er altså ikke et forslag som tar et oppgjør med symbolpolitikken, men et forslag som tvert om forsterker den. Det er faktisk det det handler om. Det er økonomisk forutsigbarhet, utnyttelse av naturressursene og aktive myndigheter som bidrar til industri og næringsutvikling.

Tord Lien (FrP) [12:38:24]: Representanten Solvik-Olsen får jo svare for seg selv, men jeg blir gjerne på vegne av Fremskrittspartiet med til Telemark og industrien der. Vi kan jo til og med besøke Union – nei, det kan vi ikke, for Union ble ikke reddet, slik Regjeringen lovte.

Jeg skal imidlertid besøke industrien i Mosjøen i løpet av de nærmeste par månedene. Industrien i Mosjøen er

veldig opptatt av tilgangen på kraft, og Regjeringen er veldig opptatt av å verne den eneste rene kilden til kraft som kan sikre industrien i Mosjøen tilgang på strøm, nemlig Vefsn.

Vi har strenge miljøkrav i Norge, og verre skal det bli, men jeg har lyst til å trekke en parallell. Vi har altså noe som heter CO₂-avgift i Norge. Det har vi hatt i en del år. Det har hatt liten eller ingen effekt på miljøet. Men så har vi et SO₂-fond, et svovelfond, som industrien har, industriens miljøfond. Det har hatt stor effekt. Utslippet av SO₂ fra industrien i Norge har blitt kraftig redusert, for gjennom markedsmekanismene har man latt de beste og mest effektive tiltakene realiseres først. Belastningen på den enkelte bedrift har på den andre siden vært begrenset. Så skal vi altså redusere utslippene av NO_x fra norsk industri. Og hva gjør man? Jo, da tar man jaggju – unnskyld uttrykket, president – da tar man og kopierer den avgiften som ikke har fungert, nemlig CO₂-avgiften, og lager en NO_x-avgift, i stedet for å kopiere det som har fungert, nemlig SO₂-fondet. En NO_x-avgift vil primært være en fiskalavgift til staten. Den må settes svært, svært høyt. Norsk industri er klokkeklar på det, avgiften må settes svært høyt dersom den skal medføre investeringer for å redusere utslippene. Det er to måter industrien kan redusere utslippene av NO_x på. Den ene er å flytte industrien til Dubai og Kina, og den andre er å gjøre disse investeringene. Men da må altså avgiften være svært høy. Da vil jeg utfordre regjeringspartiene: Hvorfor ikke lage et NO_x-fond i stedet? Det vil, i motsetning til NO_x-avgift, medføre mindre belastninger for industrien, og det vil være bedre for miljøet. Men så er spørsmålet: Hva er Regjeringen mest opptatt av når det gjelder innføring av NO_x-avgift? Er det å få mer penger i statskassa, eller er det å gjøre miljøet bedre?

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:41:17]: Det er en viss tendens til å demonisere Fremskrittspartiets miljøsyn ved enhver anledning, istedenfor å forholde seg til det vi faktisk sier. Vi har vist til utfordringer som miljøpolitikken bringer med seg ved at det innføres sørnorske ordninger av internasjonale miljøsyn, på områder der det ikke er særlige miljøkonsekvenser å ta hensyn til lokalt. De innføres kun på grunn av f.eks. klimapolitikken.

Så har jeg vist til utfordringene som Norske Skog tok opp, der de sier at sørnorske krav, som gjør at de ikke får være med i treforedlingsindustrien, vil påvirke deres investeringsbeslutning i et globalt marked. Når det gjelder gasskraftverk, vet vi at krav om CO₂-rensing på gasskraftverk fra dag 1 er et sørnorsk krav, og vi vet at det er nok investorer – Mongstad, Lyse, Industrikraft Møre – for å ta tre konkrete eksempler, som sier at de kan få lønnsomhet i dette, men de kan ikke få lønnsomhet hvis de må ta hele eller mye av kostnaden ved CO₂-rensingen. I og med at en ikke aksepterer Norske Skogs konserndirektør eller Hydro Årdals informasjonsdirektør som sannhetsvitner på hva konsernene mener, skal jeg referere til Rolf Terje Klungland, representanten fra Arbeiderpartiet, som sa at hvis det stilles krav om CO₂-rensing, vil det bety at aluminiumsindustrien flytter ut, og det vil koste milliarder for norsk næringsliv. Det sa han i Aftenposten i februar i fjor,

og da tror jeg at han faktisk mener det, men det er mulig at han også blir ekskludert fra dem en kan sitere i en debatt som dette.

La meg understreke igjen: Det er ikke særnorske krav på alle områder. Det påstår ikke Fremskrittspartiet. Men det er trist at vi prøver å fornekte at det på noen områder faktisk er særnorske miljøkrav som har internasjonal betydning, men ikke lokal miljømessig betydning, miljøkrav som skaper negative effekter, og dermed kan være tungtveiende for om en virksomhet stenger eller ikke, og ikke minst for om de velger ikke å investere på ny. Derfor er det realitetene vi er opptatt av, det er altså de særnorske delene av miljølovgivningen, ikke om de er strenge eller ikke. Jeg kan godt ha verdens strengeste miljøregler, men jeg skal da vite at konsekvensene av de reglene ikke er at norsk industri bare flytter ut av landet, og at det opprettes tilsvarende produksjon i andre deler av verden, for da har en ikke oppnådd noe som helst miljømessig, og en har i tillegg hatt en veldig dårlig næringspolitikk. Det er det vi har sett på en del av disse områdene som har blitt tatt opp. Det er Hydro Årdal selv som sier at Regjeringens politikk på dette området har vært lite forutsigbar, og det er slike ting vi prøver å få rettet opp når vi fremmer dette forslaget. Kyoto-avtalen er et eksempel på at en kan få til internasjonale rammevilkår, der rammeverket i seg selv ikke er så verst. Det dekker ikke nok land til at Fremskrittspartiet synes det er godt, men det er positivt at en åpner for bruk av fleksible mekanismer mellom landene som gjør at en kan gjennomføre tiltak der de er mest nyttige i forhold til kostnadene. Men selv der har jo Regjeringen sagt nei, og innfører særnorske regler på f.eks. gasskraftverk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2456)

S a k n r . 3

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Tord Lien, Ketil Solvik-Olsen, Torbjørn Andersen, Bård Hoksrud, Anders Anundsen, Jan Arild Ellingsen, Per Roar Bredvold, Jan-Henrik Fredriksen og Ulf Erik Knudsen om utvidet deltakelse i forsøket med ny forvaltningsordning for motorferdsel i utmark (Innst. S. nr. 148 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:57 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker etter statsrådets innlegg innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heidi Sørensen (SV) [12:46:08] (ordfører for saken): Fremskrittspartiet har lagt fram et forslag hvor de ber Regjeringen åpne for at alle landets kommuner kan søke om deltakelse i forsøk med ny forvaltningsordning for motorferdsel i utmark inntil ny lov hjemmel er trådt i kraft.

Komiteen har behandlet denne saken på følgende måte: Vi viser til at motorferdselsforsøket i utgangspunktet omfattet åtte kommuner og ble igangsatt i 2000. Forsøket er avsluttet, og Norsk institutt for naturforskning har framlagt sin evalueringsrapport. Komiteen viser til at de erfaringene som er gjort fra forsøket, vil bli dratt med videre inn i prosjektet motorferdsel og samfunn.

Komiteens flertall, dvs. alle sammen utenom Fremskrittspartiet, mener det ikke er nødvendig å trekke inn flere kommuner i forsøksordningen for å få et godt nok faglig grunnlag for å vurdere om og hvorvidt en ny forvaltningsmodell skal velges for motorferdselspolitikken.

Flertallet viser for øvrig til brevet som er vedlagt innstillingen fra miljøvernministeren, hvor Miljøverndepartementet understreker at forslaget fra Fremskrittspartiet dessuten har preg av en generell dispensasjon fra motorferdselsloven. Etter departementets vurdering fremmer dette ikke forvaltningsutvikling og antas derfor å ligge utenfor formålet med forsøksloven, jf. forsøksloven § 1. Det eventuelle forsøket må dessuten få pågå over tilstrekkelig tid. En effekt kan være at pågående lovarbeid forsinkes, da resultatene av forsøket bør evalueres og legges til grunn for lovarbeidet. Dette er ikke ønskelig. Sett i lys av dette er det etter departementets vurdering ikke aktuelt å utvide gjeldende forsøksordning til å omfatte alle landets kommuner. Derfor har et flertall, bestående av alle utenom Fremskrittspartiet, innstilt på å avvise forslaget.

Torny Pedersen (A) [12:48:29]: Egentlig er dette Dokument nr. 8-forslaget, fra i alt ni representanter fra Fremskrittspartiet, noe merkelig. Det er vel ytterst sjelden at en forsøksordning foregår samtidig i alle landets kommuner, noe som Fremskrittspartiet foreslår i Dokument nr. 8:57 for 2005-2006. Det kan virke som om det er ønskelig med en forbigåelse av dagens regelverk til å gjelde full dispensasjon fra motorferdselsloven. En slik framgangsmåte skaper ikke god forvaltning.

I mitt hjemfylke er det mye snøscooterkjøring. Selvfølgelig er det det, ut fra geografi, en lang vinter og mange hytteeiere i fjellheimen. Av de åtte kommunene som i utgangspunktet var med i forsøksordningen, er to kommuner hjemmehørende i Nordland. Det er Fauske og Hattfjelldal. Forsøket startet i 2000 og skulle vare i tre år. Det er avsluttet på overtid, men forsøket fortsetter mens arbeidet i MoSa, motorferdsel og samfunn, pågår, fram til høsten 2006.

Forsøket i de to nordlandskommunene har for det meste vært positivt. Det har skapt næring og nye arbeidsplasser, og begge disse kommunene har fått et godt forhold til nabolandet Sverige når det gjelder motorferdsel over grensen.

I Distrikts-Norge er det viktig at vi kan ta i bruk de mulighetene som man har, også når det gjelder de naturgitte forutsetningene, på en miljøvennlig måte. Turisme vin-

terstid med snøscooter er mange steder blitt meget populært.

Jeg tror de fleste som kjenner til bruken av snøscooter, mener at dagens regelverk om motorferdsel i utmark er avleggs og må endres opp mot behovet i hver enkelt kommune. Vi mangler et forutsigbart og konfliktløst regelverk. Vi må få et lovverk som er så forståelig at vi slipper misforståelser og i verste fall anmeldelser. Kommunene bør i tillegg gjennom snøscooterklubbene drive holdningsskapende arbeid.

Kommunene er ulike, og en måte å gjøre om lovverket på, er å regulere motorferdsel i utmark og vassdrag slik at forvaltningen knyttes til kommuneplan etter plan- og bygningsloven. Jeg vil anta at motorferdselsloven med det vil oppfylles bedre, og at vi kan få en mer helhetlig motorferdselspolitikk, i og med at kommunene får større myndighet etter motorferdselsloven.

Etter mitt syn haster det å få på plass en bedre motorferdselspolitikk. Salget av snøscootere og andre motorkjøretøy til bruk i utmark øker hvert eneste år. Det er faktisk solgt 55 000 snøscootere i Norge, og da er det lite tjenlig at vi er på etterskudd med et tilpasset lovverk. Da tenker jeg ikke mest på snøscootere som er i bruk på vinterføre, men på de terrenggående motorkjøretøyene som brukes på barmark. Disse kjøretøyene setter spor i naturen for mange tiår framover. Spesielt er myrlendt terreng utsatt der sommeren er for kort til å lege sårene i naturen. Her må kommunene være seg sitt naturansvar bevisst.

Soria Moria-erklæringen sier at vi skal føre en restriktiv politikk i forhold til motorisert ferdsel i utmark, med tiltak for å redusere omfanget av barmarkskjøring, og at forsøkene skal evalueres før en gjør endringer i lovverket. Ut fra det mener jeg det er riktig å avvise dette Dokument nr. 8-forslaget, da MoSa-arbeidet avsluttes, som jeg har forstått, i september i år, og resultatene av dette og evalueringen av forsøket skal danne grunnlaget for det videre arbeidet i departementet. Mange kommuner venter spent på hva departementet kommer fram til, så dette arbeidet haster det med.

Torbjørn Andersen (FrP) [12:53:06]: Fremskrittspartiet fremmer, som nevnt, i Dokument nr. 8:57 for 2005-2006 forslag om at alle kommuner som ønsker det, kan søke om deltakelse i forsøksordningen for en ny forvaltningsordning for motorisert ferdsel i utmark, da inntil MoSa-prosjektet er ferdigstilt i 2007 eller 2008 og inntil ny lov hjemmel er trådt i kraft.

Både i respekt for det lokale selvstyret og ikke minst i respekt for sakens realiteter hadde det vært ønskelig at Stortinget vedtok Fremskrittspartiets forslag, noe man dessverre ikke gjør. Fremskrittspartiet finner det underlig at flertallet motsetter seg å trekke inn flere kommuner i prosessen med å utforme en ny forvaltningsordning for motorisert ferdsel i utmark. Fremskrittspartiet har merket seg at flertallet mener det er tilstrekkelig at bare litt over 1 pst. av landets kommuner – altså syv av 431 kommuner – skal få benytte ordningen inntil videre.

Jeg vil få be statsråden om i sitt innlegg å redegjøre for hvorfor i all verden det er slik at Norge skal ha et så mye

strengere regelverk for motorisert ferdsel i utmark enn f.eks. Sverige og Finland når det gjelder snøscooter. Fremskrittspartiet finner dette faktum helt urimelig, og vi har derfor i en årrekke kjempet for at norske kommuner selv skal kunne bestemme hvorvidt man vil opprette løypenett for snøscooterkjøring i rekreasjonsøyemed i egen kommune, slik det var inntil 1988.

På linje med i saker som har med arealforvaltning i strandsonen å gjøre, vil altså Fremskrittspartiet også overlate til det lokale selvstyret å avgjøre hvordan man vil forvalte bestemmelsene om motorisert ferdsel i utmark. Fremskrittspartiet finner en slik forvaltningsmodell helt rimelig. Vi er også av den bestemte oppfatning at enhver kommune uten innblanding fra fylkesmannen skal kunne gi tillatelse til f.eks. opprettelse av et løypenett for snøscootere, et nett av rekreasjons- og turistløyper.

Dagens restriktive regelverk for snøscooterkjøring i Norge er aldeles utgått på dato, og gjeldende forvaltningsmodell er distriktsfiendtlig. Den umyndiggjør lokale myndigheter. Det hersker i dag enkelte steder såkalt ville tilstander på dette området. Stadig flere overser gjeldende regelverk, nettopp fordi de oppfatter regelverket som svært urimelig. Behovet for et nytt regelverk som man vil respektere, er nå derfor stort. Respekten for lov og rett på dette området er smuldret mer og mer bort, i takt med at folk oppdager de positive mulighetene som faktisk ligger i økt næringsmessig og rekreasjonsmessig bruk av snøscootere. Denne realiteten må det politiske flertall nå snart vise en større forståelse for, for stadig flere kjøper seg og kjører snøscooter i Norge. I 1975 var det registrert ca. 6 000 slike kjøretøyer i Norge. I 1987 var det 30 000. I 2002 var det økt til 49 000, og i dag – som det ble nevnt – er det ca. 55 000. Det er altså nær en tidobling av antallet siden 1975. I tillegg til dette antallet kommer et betydelig antall uregistrerte snøscootere. Antallet snøscootere, og snøscooterentusiaster ikke minst, har med andre ord nærmest eksplodert i Norge de siste årene. Så behovet for en mer oppdatert politikk på motorisert ferdsel i utmark er nå følgelig stort, og sentrale myndigheter må innse at den rådende politikken er mer og mer i utakt med utviklingen.

Fremskrittspartiet finner det derfor svært underlig at Norge, med store utmarksarealer og unike muligheter for rekreasjonskjøring med snøscooter, skal ha Nordens strengeste regelverk på dette området. Det er nærmest en parodi på en misforstått miljø- og distriktpolitikk. Fremskrittspartiet tar derfor til orde for en mer fleksibel holdning til snøscooterbruk, der lokalforvaltningen skal tillegges betydelig mer ansvar for praktisering av det gjeldende regelverket. Både reiseliv, næringsliv og bosetting er tjent med en ny forvaltningsmodell for motorisert ferdsel i utmark basert på økt lokalt ansvar og myndighet. Løsningen er ikke strengere nasjonale retningslinjer eller nye forbud og restriksjoner, men en pragmatisk og en mer distriktsvennlig tilnærming til den rådende utvikling. Reformen på dette området presser seg nå derfor fram av seg selv, og vi kan ikke lenger sitte rolig med hendene i fanget. Jeg fremmer derfor med dette Fremskrittspartiets forslag i innstillingen samt det forslaget der Fremskrittspartiet er medforslagsstiller. Dette er et helt nødvendig ledd i en prosess for

å oppmyke dagens byråkratiske og utdaterte regelverk på dette området.

Presidenten: Representanten Torbjørn Andersen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Ivar Kristiansen (H) [12:58:36]: Forsøket med utvidet selvstyre hva angår motorisert ferdsel i utmark, som omfatter åtte kommuner, ble igangsatt i år 2000. Forsøket er avsluttet, og forsøket er evaluert. På den bakgrunn finner ikke Høyre det spesielt hensiktsmessig med nye, nærmest evigvarende, videre forsøk, hvor alle landets kommuner inviteres til å være med i en ordning som vil bære preg av stor midlertidighet.

Fra Høyres side vil vi bort fra disse forsøksordningene og over i en mer permanent politikk. Vi vil nå ha erfaringene fra forsøksordningene på bordet, og gjerne på den måten at det som underlag for det såkalte miljø- og samfunnsprosjektet kan være et underlag for en sak som nødvendigvis må fremlegges for Stortinget. Det er derfor vi, sammen med Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, fremmer forslag nr. 1, hvor vi ber om at saken, med evaluering av forsøksprosjektet, fremmes for Stortinget snarest og senest våren 2007. Behovet vårt er nå å komme over i en mer permanent fase. Det må være den politiske målsettingen, og at vi sammen kan få en avklaring på de mest kontroversielle områdene. Vi må få en definert politikk på dette området som i større grad klart kan fortelle hvor – og hvordan – vi kan utvikle motorisert ferdsel i Norge, for dette har, som andre talere har vært inne på tidligere, stor betydning for utviklingen av eksempelvis reiselivsnæringen og vinterturismen i deler av Norge. I det hele tatt er den store utfordringen hvordan vi fra Stortingets side kan bidra til å utvikle Bygde-Norge.

Det er Høyres syn at vi nå må ta til etterretning at forsøket er avsluttet og evaluert. Derfor slutter jeg meg til Arbeiderpartiets talskvinne på dette området, Torny Pedersen, som sier at det haster med å få frem en sak for Stortinget. Vi anmoder om at det settes kraft bak dette, og at Stortinget senest våren 2007 kan få den store saken til behandling.

C a r l I . H a g e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [13:01:58]: Uberørt og uforstyrret natur er noe av det mest særpregede vi har i Norge i dag. Denne er det viktig å ta vare på. Da er det viktig å styre påvirkningen når det gjelder motorisert kjøretøy. Vi trenger et godt regelverk for kjøring i utmark.

Motoriserte framkostmidler i utmark og vassdrag tjener i mange tilfeller åpenbare gode nytteformål, som i landbruk og anleggsvirksomhet. Samtidig kan motorferdsel i utmark føre til en rekke ulemper og skader som støy, terrengskader, slitasje på vegetasjon, forstyrrelse av dyreliv og konflikter med friluftsliv. Vi har en urovekkende økning i barmarkskjøring i dag i mange deler av landet.

Barmarkskjøring er i ferd med å bli et større miljøproblem.

Motorferdselsloven har som utgangspunkt at motorisert ferdsel i utmark og vassdrag er forbudt, med mindre noe annet følger av loven eller vedtak med hjemmel i loven. Det følger av loven at kjøring på barmark er tillatt for politi, ambulanse- og redningstjeneste, og, videre, når det gjelder oppsyns- og tilsynstjeneste, post- og teletjenester, Forsvarets øvelser og transporter, anlegg og drift av veier og rutetransport.

Motorferdsel i utmark er i dag også tillatt for en rekke nytteformål. Det gjelder f.eks. nødvendig person- og godstransport i jordbruks-, skogbruks- og reindriftsnæringen. Da kan kjøringen skje uten spesiell tillatelse. Man kan også søke om dispensasjon til kjøring. I Finnmark og Nord-Troms er det innført en ordning med særskilte løyper for snøscooterkjøring som kan benyttes uten hensyn til formålet med kjøringen, såkalte rekreasjonsløyper. I Finnmark er det hele 5 000 km med slike løyper. I tillegg er det mulig å opprette isfiskeløyper, hvilket vil si snøscooterløyper til viktige fiskevann som ligger mer enn 5 km fra brøytet vei.

En rekke nyttekjøring er tillatt. Det gjelder f.eks. fastboende som påtar seg ervervmessig kjøring, såkalt leiekjøring. Alt dette er pr. i dag tillatt. Det er derfor ikke slik som Fremskrittspartiet skriver i sitt forslag, at verdiskaping og rekreasjon rundt motorisert ferdsel ikke er særlig ivaretatt. Det er heller slik at det er en fleksibel holdning til snøscooterbruk i Norge.

Jeg vil understreke at det er ikke nødvendigvis ett enkelt motorisert kjøretøy som isolert sett medfører vesentlige skader eller ulemper. Det er summen av de mange kjøretøy som vil være belastende for naturen. Derfor må man vurdere kjøringen i et helhetsperspektiv.

Det er kommunene som skal oppfylle formålet med motorferdselsloven: å verne om naturmiljøet og fremme trivsel. All behandling av motorferdsel i kommunale planer skal være i samsvar med lov og nasjonale forskrifter. Det er en utfordring for kommunene å skape forståelse for regelverket og bidra til å nå det overordnede målet i motorferdselsloven. Det bør også sikres lik forståelse og praktisering av regelverket, uavhengig av landsdel og ulike ferdselsformer på land og på sjøen.

Motorferdselsforsøket ble igangsatt i åtte kommuner, og Norsk institutt for naturforskning har lagt fram sin evalueringsrapport. Erfaringene fra forsøket vil bli tatt med i det videre prosjektet «Motorferdsel og Samfunn», det såkalte MoSa-prosjektet. Disse erfaringene vil danne grunnlaget for om dagens regelverk skal endres. Dette er en viktig sak, og Kristelig Folkeparti ber derfor Regjeringen legge fram for Stortinget ferdigstillingen av MoSa-prosjektet, inkludert evalueringen av forsøksprosjektet i de åtte kommunene som deltok i det.

Statsråd Helen Bjørnøy [13:07:30]: Med sikte på å verne om naturmiljøet, spesielt med hensyn til å unngå barmarkskjøring og for å fremme trivselen, vil Regjeringen føre en restriktiv politikk i forhold til motorferdsel i

utmark. I lys av denne politikken pågår det en gjennomgang av eksisterende regelverk.

Forsøket med ny forvaltningsordning for motorferdsel i utmark er avsluttet. Ved avslutningen av forsøksordningen gav Miljøverndepartementet de deltakende kommuner anledning til å videreføre forsøksregelverket i inntil to år. Begrunnelsen for dette var å unngå unødvendig merarbeid for forsøkskommunene i tiden fram til en eventuell regelverksendring, og for å høste ytterligere erfaring med denne måten å regulere ferdsele på.

Jeg viser til komiteens flertall som mener det ikke er nødvendig å trekke inn flere kommuner i en forsøksordning for å få et godt nok faglig grunnlag for å vurdere om en ny forvaltningsmodell skal velges. Mindretallets forslag bærer preg av å være en generell dispensasjon fra motorferdselsloven. Det er derfor ikke aktuelt å starte nye forsøk nå.

Jeg avventer nå rapporten fra prosjektet «Motorferdsel og Samfunn» – MoSa. Dette prosjektet tar for seg det som finnes av kunnskap og erfaringsmateriale om motorferdsel i vid forstand. Ved hjelp av en rådgivende gruppe forsøker man å drøfte seg fram til et mest mulig felles ståsted for framtidig motorferdselspolitikk. Prosjektet er i avslutningsfasen, og jeg er nylig blitt informert om at det dessverre er blitt noe forsinket i framdriften. Rapporten vil derfor ikke foreligge før til høsten.

Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har bedt Regjeringen om å fremme en sak om ferdistillelsen av MoSa senest våren 2007.

Evalueringen av forsøket og prosjektet vil utgjøre grunnlagsmaterialet for eventuelle forslag til regelverksendringer. Eventuelle forslag til regelverksendringer vil, som tidligere signalisert til Stortinget, tidligst fremmes i vårsesjonen 2007.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (FrP) [13:10:31]: Statsråden sa i sitt innlegg at Regjeringen vil føre en restriktiv politikk på dette området. Jeg vil vise til evalueringsrapporten for Hattfjelldal, der det bl.a. står at løypenetet har liten eller ingen påvirkning på sårbar natur og på miljøet.

For mange innlandskommuner er snøscooteren nesten å sammenlikne med fritidsbåten for kystbefolkningen enkelte steder i Norge. Vi vet også at mange distriktskommuner sliter med fraflytting, og at både Sverige og Finland har langt mer liberale regler for snøscooterbruk i forbindelse med turisme og lokal næringsutvikling.

Ser ikke statsråden at enkelte kommuner når det gjelder forvaltning, vil ha en klar fordel av å få bestemme mer av hvordan man vil legge opp snøscooterpolitikken, hvor man vil legge løyper for rekreasjonskjøring og turisme og for å utvikle næringslivet? Ser ikke statsråden ganske klart at mange distriktskommuner som sliter med å utvikle næringsliv, som sliter med fraflytting, vil ha fordel av å få bestemme over dette regelverket selv? Og til slutt: Hva skjer med de syv-åtte kommunene som har vært med i forsøket, etter at forsøket avsluttes for godt?

Statsråd Helen Bjørnøy [13:12:12]: Det er evalueringen av forsøket og prosjektet som vil danne grunnlaget for forslag til eventuelle endringer, så det er for tidlig å si noe om hvilke konklusjoner vi vil trekke.

Jeg tror det er viktig å holde fram prosjektets intensjon. Prosjektet skal bl.a. gi en oversikt over og en samlet presentasjon av den kunnskapen vi har om hvilke konsekvenser denne type ferdsele har for naturen og for omgivelsene, også innbefattet rekreasjon og trivsel. Det er noe av det man nå evaluerer. I tillegg er det klart at prosjektet også skal vurdere de ulike interessekonflikter som vi vet vi har med å gjøre når det gjelder motorferdsel i utmark. Alt dette skal man altså evaluere og trekke konklusjoner av, og så skal vi komme tilbake til Stortinget.

Tord Lien (FrP) [13:13:45]: Representanten Torny Pedersen var i sitt innlegg tidligere i debatten klokkeklar på at en ny lov er nødvendig, og at vi må ha på plass en lov som er mer liberal, og som i større grad ivaretar ønsket som framkommer i Soria Moria-erklæringen, om mer makt til lokale politikere – en problemstilling vi også diskuterte i forhold til debatten om ulv, altså lokale politikeres rett til å påvirke sin egen hverdag.

I statsrådens innlegg nå synes jeg hun var mindre klar på om vi har bruk for en ny, en mer liberal, lov. Jeg kunne tenke meg at statsråden klargjorde om Torny Pedersen har rett, som jeg mener, eller om statsråden er i tvil om hvorvidt vi trenger en mer liberal lovgivning.

Statsråd Helen Bjørnøy [13:14:47]: Jeg er helt enig i at vi trenger å få et nytt regelverk på plass, og at det haster med å få gjort det arbeidet. Derfor vil det bli fremmet eventuelle forslag i vårsesjonen 2007.

Jeg har lyst til å si at for meg er det ganske avgjørende hvilke konklusjoner en trekker i evalueringen av prosjektet og den forsøksordningen som vi nå har hatt. Det er rett og slett for tidlig å si noe om de konkrete konklusjonene som skal trekkes.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Arild Stokkan-Grande (A) [13:15:49]: Vi som kommer fra distriktene, har et nært og sterkt bånd til naturen vi lever i. Nærhet til naturen er et av våre sterkeste fortrinn. Men byråkrater og folk i Oslo – og også i denne salen – har lagt en rekke begrensninger for muligheten til å ta i bruk og nyttiggjøre seg denne naturen.

Regjeringen vil at folk skal kunne bo der de selv ønsker. Skal det være mulig, er to faktorer spesielt viktige. Det ene er arbeid, og det andre er trivsel.

Bruk av snøscooter egner seg godt som et eksempel for å beskrive dette. Namsskogan og Røyrvik er to små, næringsfattige kommuner i Indre Namdal i Nord-Trøndelag med negativ befolkningsutvikling. Begge kommunene har store utmarksområder. De satte i gang sitt scooterprosjekt på samme tid som det nasjonale forsøksprosjektet vedrørende motorferdselsloven ble igangsatt. De har i flere år job-

bet for å opprette en snøscootertrasé for rekreasjonskjøring. Tiltaket ses der på som en av de viktigste enkeltfaktorene for et levedyktig helårs næringsliv i kommunene. Samtidig opplever de en sterk konkurranse fra Sverige.

Aktørene ønsker ikke her et frislipp av motorisert ferdsel i utmark, og ønsket om lovhjæmmel etter plan- og bygningstloven kan vel heller ikke akkurat betegnes som noe frislipp. Løypa går langs skogsbilveier og vanlige bilveier, noe som både øker sikkerheten og reduserer naturinngrepen. Det berører dermed heller ikke områder definert som villmark.

Dette er tiltak som også er viktige i forhold til den andre faktoren, nemlig trivsel og bolyst. Et tilbud om rekreasjonskjøring med snøscooter ses på som en viktig trivselsfaktor og et argument for bosetting i alle aldersgrupper. Også eldre folk ser på dette som en mulighet til å komme seg ut i naturen og nyte opplevelsene den kan gi. Og funksjonshemmede kan føle seg tryggere ved at de får kjøre på ferdig preparerte løyper.

Vi i distriktene har forståelse for at en slik endring må vurderes grundig, og at prosjektet må gjennomføres i tilstrekkelig tid. Samtidig må ikke slike prosjekter forsinkes for mye. Jeg mener at forslaget fra Fremskrittspartiet er fullstendig bortkastet, da man egentlig allerede vet nok. Et slikt vedtak kan faktisk være med på å forsinke hele prosessen. Det som er viktig nå, er at de ansvarlige får opp farten, og at Regjeringen er rask på avtrekkeren når rapporten forelegges.

Gunnar Gundersen (H) [13:18:40]: Motorisert ferdsel i utmark vekker ganske stor interesse ute i Distrikts-Norge, som siste taler var inne på. Det er ganske mye ulovlighet rundt dette, så det er viktig å få litt fart i en ny gjennomgang av loven.

Jeg kan vise til en sak fra Åmot kommune som er ganske interessant. Åmot kommune i Hedmark er kanskje forsvarskommune nr. 1. Der har man anlagt et skytefelt som påvirker miljøet i Åmot ganske sterkt. Her er det også en grunneier, med grunn som ligger helt inntil skytefeltet, som ønsker å etablere et offroadcenter for offroadkjøring med biler. Det er en del av en reguleringsplan, og det er en del av hele næringsstansingen i Åmot kommune. Senteret er nå drevet på dispens. Denne saken har nå versert mellom fylkeskommune og grunneier/kommune i tre–fire år, og saksbunken er – i henhold til grunneier – blitt 45 cm høy.

Dette er et eksempel på hvor vanskelig det er å få til næringsutvikling i Distrikts-Norge, og det er et eksempel på hvor mye konflikt man kan skape ut av en slik sak. I nærheten av dette skytefeltet tror jeg ingen vil påstå at man noen gang vil kunne komme til å selge ro og fred som et produkt. Her burde alt ligge til rette for at man kunne lage nettopp et slikt profesjonelt offroadcenter. Saken står her nå: Kommunen står på sitt – den står sammen med grunneieren – og ønsker utvikling, mens Fylkesmannen og Miljøverndepartementet, så vidt jeg vet, står like hardt på sitt. Her viser man nettopp at lokale politikere vet å ta sitt ansvar. De har utformet en reguleringsplan. De har satt dette i et næringsmessig perspektiv i kommunen og ønsker en utvikling – og stoppes således.

Nå forstod jeg statsråden slik at det vil bli framlagt en konklusjon rundt disse forsøkskommunene i løpet av 2007. Min henstilling er at man går for forslag nr. 1, som framsettes av mindretallet. Da får man en evaluering raskt, og man får muligens en positiv utvikling i form av å få utviklet motorisert ferdsel i utmark.

Per Roar Bredvold (FrP) [13:21:17]: Denne saken har mye til felles med sak nr. 1 tidligere i dag. Dette handler om distriktspolitikk, og det handler om livskvalitet – men livskvalitet under ansvar.

I mange kommuner som driver med turisme, landbruk og anleggstrafikk, er det god bruk for snøscooter. Spesielt for turistnæringen vil en utvidet tillatelse til snøscooterkjøring være et stort pluss. I dag reiser mange til Sverige og kjører der. De leier seg inn, kjøper tjenester av forskjellig slag og legger igjen mye penger. Dette merker bl.a. Trysil i Hedmark, der etterspørselen er stor, men der tilbud ikke finnes. Da reiser man noen kilometer inn i Sverige. Dette betyr at vi taper arbeidsplasser og inntekter. Det vanskeliggjør en god distriktspolitikk med allsidige tilbud – for dermed å kunne øke skatteinntektene. Slik sett skulle man tro at andre partier ville støtte forslaget – Senterpartiet er kanskje det partiet som burde støttet det mest.

Det kan synes som om dette Dokument nr. 8-forslaget ikke får flertall i Stortinget. Det kan se ut som om alt som durer, er fy.

Alt dette med motorsport og motorferdsel er for mange en stor hobby. Jeg kan nevne at arrangementet Gatebil, i Våler i Solør, i helgen samlet ca. 17 000 tilskuere. Man må lete lenge etter andre arrangement som ute i distriktene samler så mye folk. Tilbake til forslaget: Et ja til dette vil stimulere de forskjellige aktivitetene, som igjen vil føre til god distriktspolitikk og god livskvalitet.

Avslutningsvis har enkelte av talerne nevnt barmarkskjøring. Det er ikke det det handler om. Det er ikke noe stort ønske om friere bruk av denne type kjøring. Her er det vinter/snøscooterkjøring det handler om.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 2456)

Stortinget går da til votering.

Hvis representantene setter seg, er det lettere å holde styr på hvor de er.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da ser det ut til at Stortinget er klar til votering. Presidenten vil imidlertid anmode om at representantene når det ringes til votering, kommer og setter seg. Nå har vi brukt fire minutter – unødvendig hvis alle hadde vært sittende på forhånd. Det er derfor det nå ringes litt tidligere til votering; vi vil altså prøve å spare Stortinget for ventetid mens noen sørger for at Stortinget er korrekt sammensatt.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2 og 3, fra Ivar Kristiansen på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen presisere bestandsmålet for ulv, slik at grenseflokker som har minst halve reviret sitt og tilbringer minst halvparten av tiden i Norge, inngår i det samlede bestandsmålet på tre årlige ynglinger og kommer inn under den ordinære norske rovviltforvaltningen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 78 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.27.07)

Presidenten: Det votes så over forslagene fra Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen på en egnet måte fremme forslag til tiltak, dersom grensebestanden av ulv med Sverige overstiger bestandstallet på det tidspunkt rovdyrforliket i Stortinget ble inngått.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om tiltak for å unngå at belastningen knyttet til forvaltningen av ulv blir konsentrert om noen få kommuner, slik at konfliktnivået knyttet til rovviltforvaltningen i de mest berørte lokalsamfunn reduseres mest mulig.

Slike forslag bør fremmes så raskt som mulig, og senest slik at tiltak kan settes i verk innen vinteren 2006/2007.»

Presidenten antar at Fremskrittspartiet nå vil støtte forslagene subsidiært.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 61 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.27.41)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:22 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Tord Lien, Ketil Solvik-Olsen, Robert Eriksson og Per Roar Bredvold om å inkludere enkelte av grenseflokkene i bestandsmålet for ulv – avvises.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 76 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.28.22)

V o t e r i n g i s a k n r. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ketil Solvik-Olsen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 2, fra Ketil Solvik-Olsen på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomgå alle særnorske miljøkrav som kan medføre konkurranseulempes for norsk industri, og fremme forslag om nødvendige endringer som sikrer samme miljøkrav for norsk industri som er gjeldende i EU og andre sammenlignbare konkurrentland.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 79 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.28.59)

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen med jevne mellomrom gjennomgå norske miljøkrav sett i forhold til den internasjonale konkurransen norske bedrifter møter i andre OECD-land, og presentere denne gjennomgangen i stortingsmeldingene om Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 68 mot 35 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.29.19)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:42 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg om å gjennomgå alle særnorske miljøkrav som kan medføre konkurranseulempes for norsk industri – avvises.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 78 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.29.55)

V o t e r i n g i s a k n r. 3

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Torbjørn Andersen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Torbjørn Andersen på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen åpne for at alle landets kommuner kan søke om deltakelse i «Forsøk med ny forvaltningsordning for motorferdsel i utmark» inntil ny lovhjemmel har trådt i kraft.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 79 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.30.38)

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak om ferdigstillelsen av «Motorferdsel og samfunn» (MoSa)-prosjektet, inkludert evaluering av forsøksprosjektet med utvidet kommunalt selvstyre innen motorferdsel i utmark i 8 utvalgte kommuner, og fremme denne for Stortinget senest våren 2007.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 55 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.31.07)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:57 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Tord Lien, Ketil Solvik-Olsen, Torbjørn Andersen, Bård Hoksrud, Anders Anundsen, Jan Arild Ellingsen, Per Roar Bredvold, Jan Henrik Fredriksen og Ulf Erik Knudsen om utvidet deltakelse i forsøket med ny forvaltningsordning for motorferdsel i utmark – avvises.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 80 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.31.49)

S a k n r . 4

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet

Møtet hevet kl. 13.32.
